

DRUMMOND, HENRY, WAIN, LOUIS

Apan som ingen kunde döda : två berättelser : af Henry Drummond ; öfversättning från engelskan : med 16 illustrationer.

Gleerup(Berglingska
1899

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

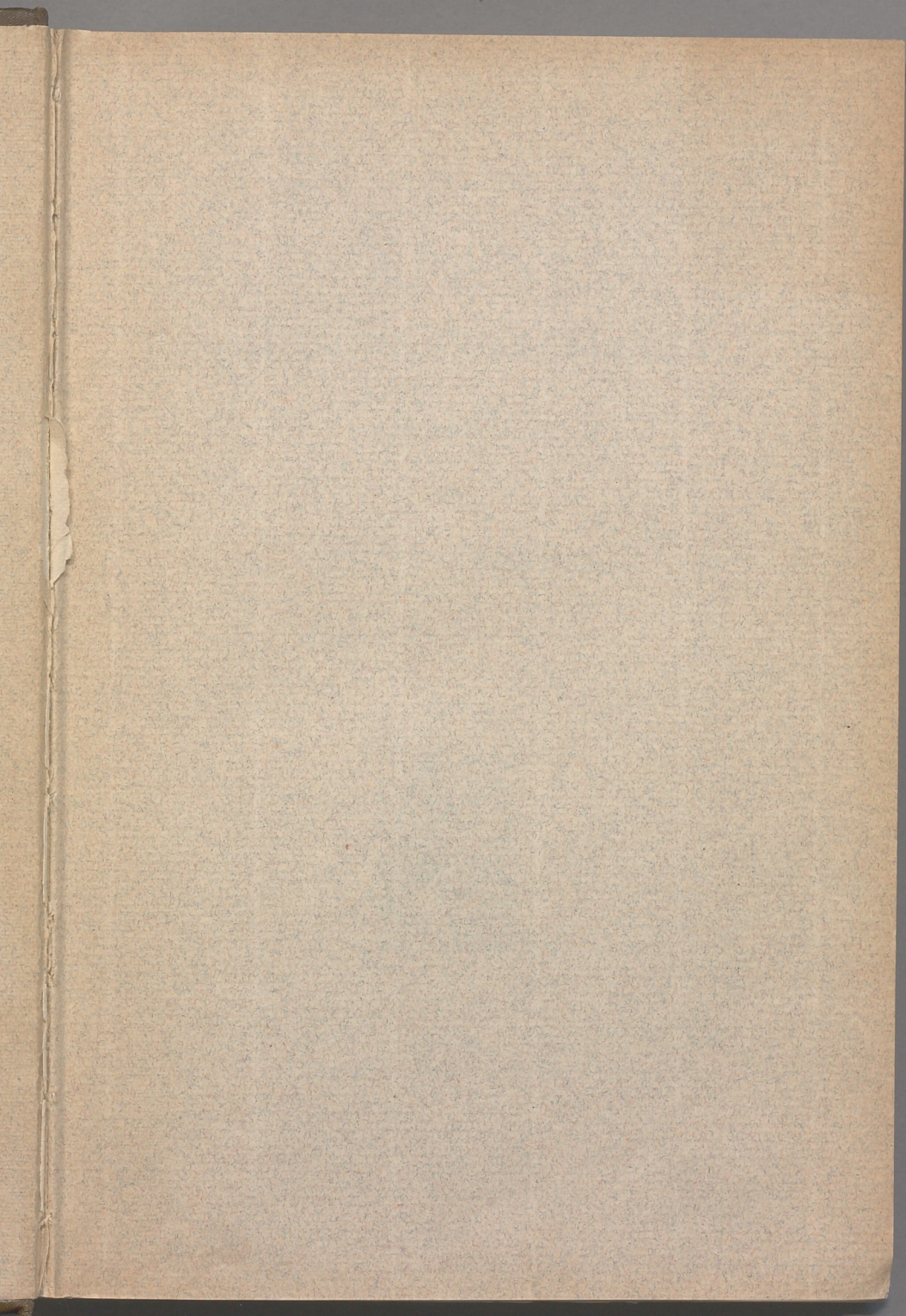
Fler e-böcker

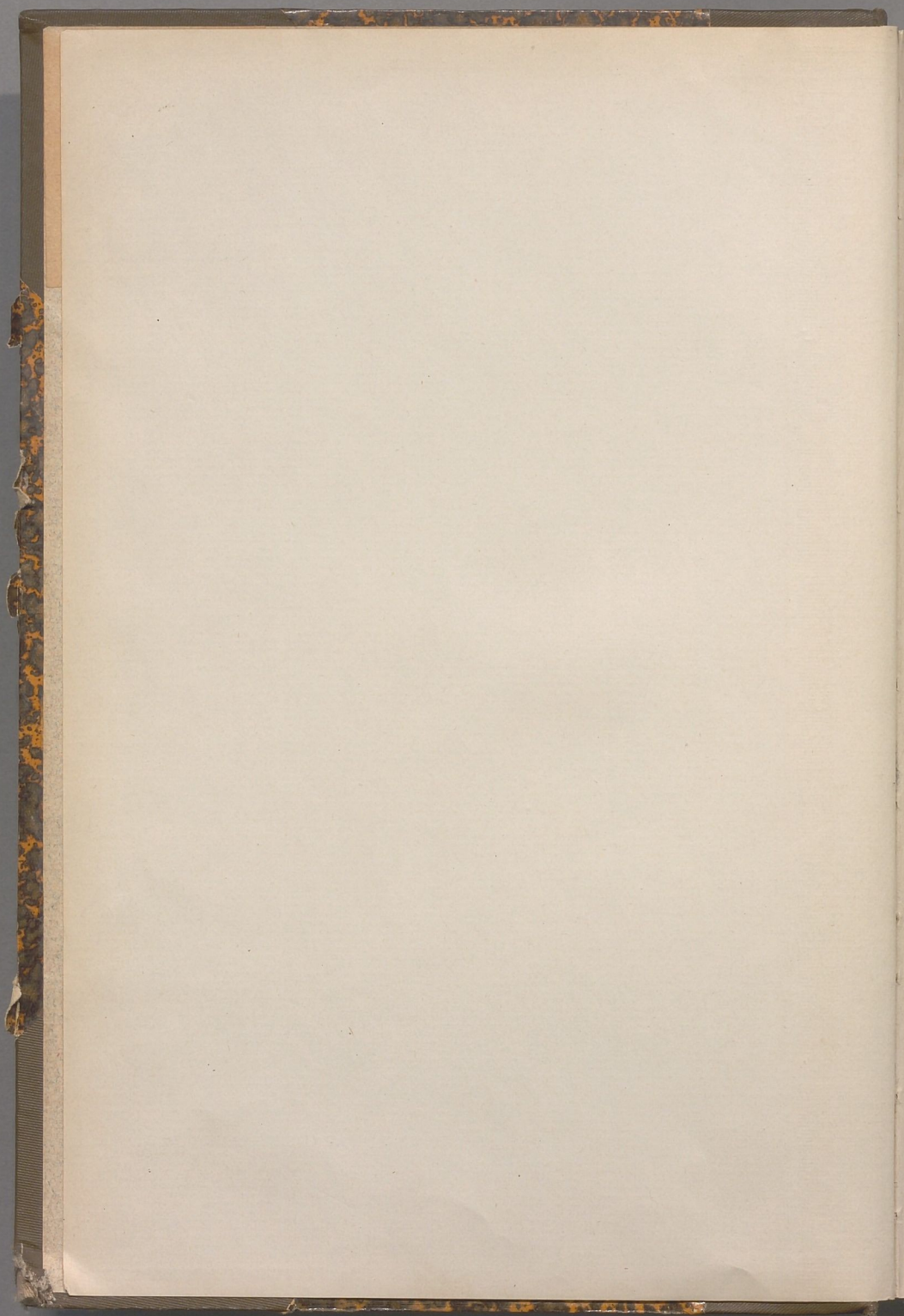
Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

Kongl. Biblioteket.
STOCKHOLM.

Under
Barn
saml.

APAN
SOM INGEN KUNDE DÖDA

TVÅ BERÄTTELSE

AF

HENRY DRUMMOND

ÖFVERSÄTTNING FRÅN ENGELSKAN

LUND
C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG

LUND 1899

BERLINGSKA BOKTRYCKERI- OCH STILGJUTERI-AKTIEBOLAGET

Förord.

Lady Aberdeen och hennes dotter, de högättade utgifvarinnorna af den engelska barntidskriften *Wee Willie Winkie*, företogo sommaren 1891 en längre utländsk resa. Under deras frånvaro redigerades tidskriften af deras vän Professor Henry Drummond.

Tack vare sin stora kärlek till de små och sin intima kännedom af barnens själslif kunde den nye redaktören lösa sin uppgift på ett mycket tillfredsställande sätt. Han hittade på lustiga gåtor och prisfrågor, anordnade täflingar af förut okänt slag o. s. v.

Men en vacker dag såg det ut, som om *Wee Willie Winkie* skulle vara nödsakad att upphöra. En medarbetare, som utlofvat en berättelse, hade ej blifvit färdig. Där fanns intet manuskript.

Det var ingen annan råd än att den ställföreträdande redaktören själf satte sig ned att skriva något, som kunde duga till spaltfyllnad. Och så författade Drummond sin första historia om »Apan, som ingen kunde döda».

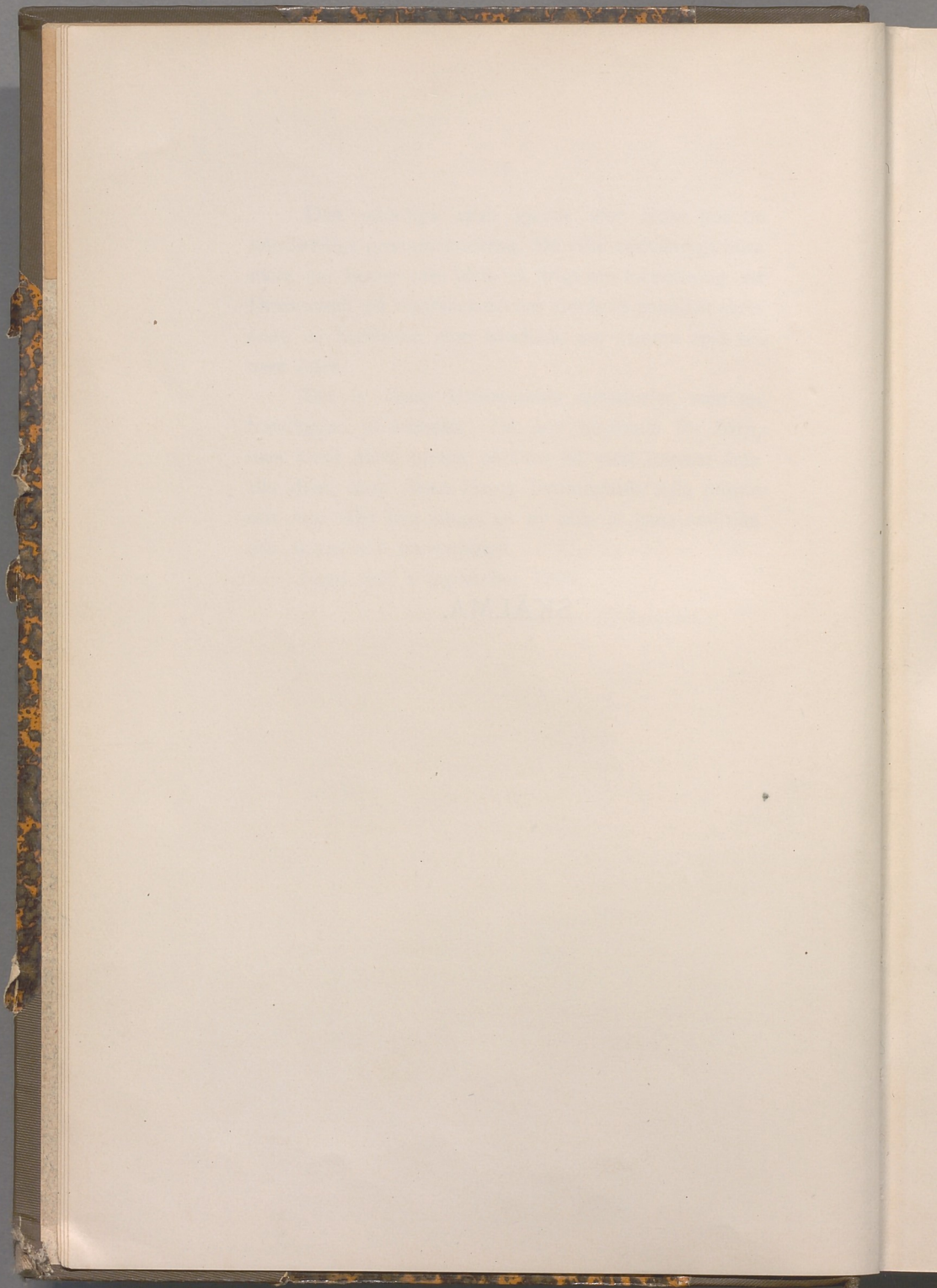
Den odödliga apan gjorde stor lycka hos de ungdomliga prenumeranterna. De ville nödvändigt höra mera om henne och både så ifrigt om fortsättning, att Drummond på utgifvarinnornas enträgna anhållan skref ännu en berättelse, som handlade om samma apas senare öden.

Det är dessa Drummonds aphistorier, som nu framläggas på svenska. De äro berättade för barn, men torde äfven kunna påräkna ett visst intresse från alla dem, som älska Henry Drummonds ädla minne och som vilja lära känna en ny sida af hans snillrika och sympatiska personlighet.

Lund den 5 September 1899.

Theodor Hjelmqvist.

SKÄLMA.

Kap. I.

Nog vet du, att det inte finns någon odödlig apa, men nu skall du få höra om en, som var så seg-lifvad, att man nästan kunde kalla henne odödlig.

Kom inte och tala om en katt med nio lif — den här apan hade nittio!

En apas uppgift här i världen är ju vanligtvis att roa människorna, men denna stackaren tycktes ha fått på sin lott att reta och förtreta hvarenda en, som kom i hennes väg. Det gjorde hon också på ett riktigt lysande sätt.

Första gången jag hörde talas om denna apa var hon hos en missionär, som fått henne till skänks af en förrymd slaf. Ingen vet, hur många gånger hon lyckats undgå döden, innan hon kom till missionären. Nog kunde man se, att hon varit illa ute. Inte hade hon mycket hår på sin kropp, hufvudet vanställdes af ett styggt ärr och det ena örat var skamfiladt. Men barnen tyckte väldigt bra om henne, och genom omsorgsfull vård blef den lilla stackaren kry igen, och jag skulle nästan vilja säga alltför kry.

Barnen ville, att hon liksom alla andra apor skulle heta Jack, men sedan hon hade utmärkt sig genom en lång rad af skälmstycken, som husets alla medlemmar, den ene efter den andre, blefvo utsatta för, fick man klart för sig, att det inte fanns mer än ett namn, som passade för en fyrfoting med hennes egenheter, och det var Skälma. Skälma blef därför hennes namn, och såsom Skälma lefde hon och dog — *icke*.

Sen Skälma kom i huset, var all frid försvunnen. Hon åt upp allting, ref ned allting, slog i sönder allting, stal allting, gjorde allt, som en apa inte bör göra. Stängde man in henne, smög hon sig ut genom skorstenen. Körde man ut henne, kom hon in genom skorstenen. Hvad skulle man taga sig till med en varelse, som inte kunde stängas inne och inte stängas ute? Familjen höll en rådplägning, och det beslöts, att Skälma skulle skänkas bort.

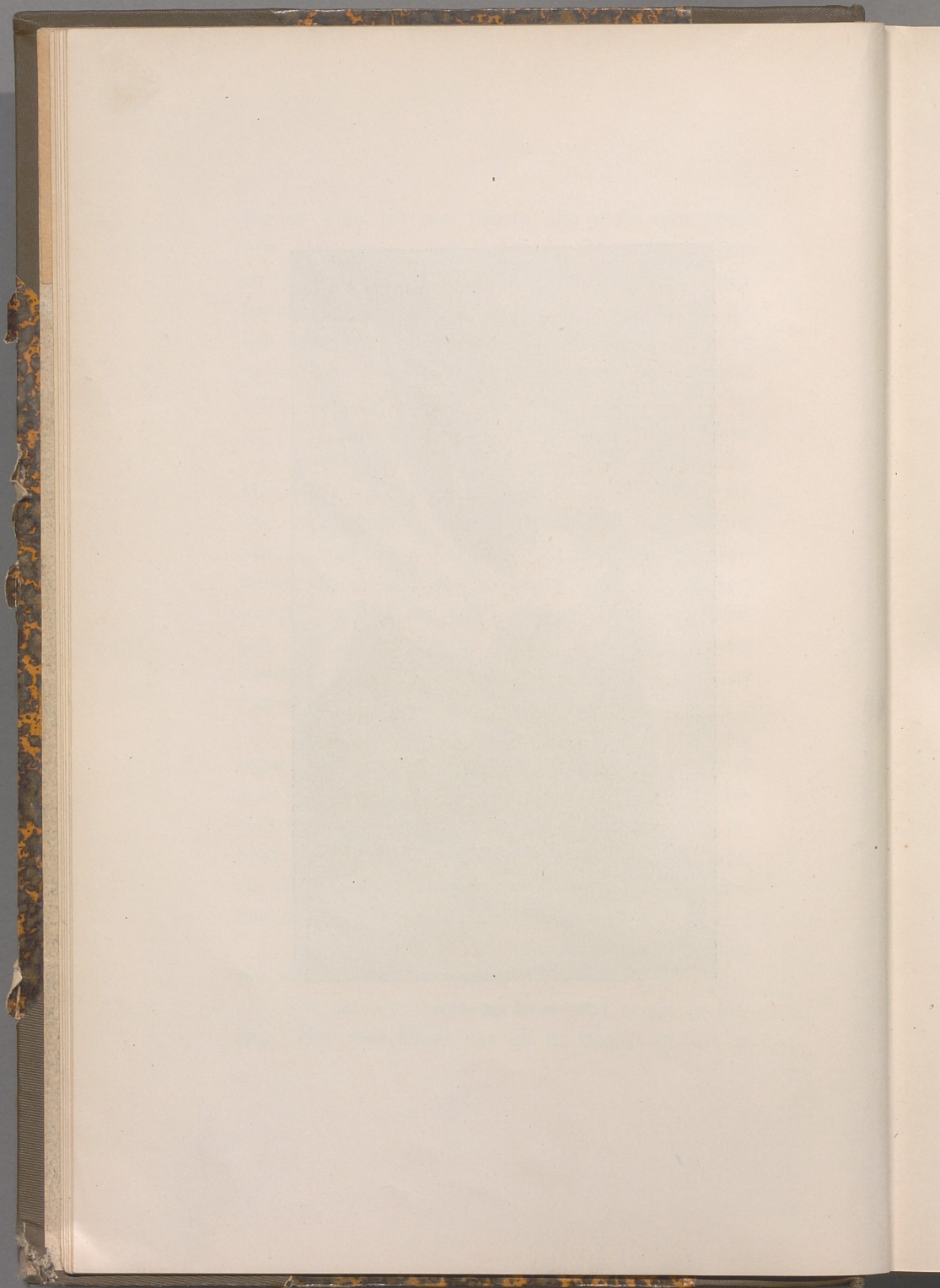
Men Skälma var redan känd af hela byn och ingen ville ha henne. Aldrig förr hade man haft så svårt att skänka bort en sak. Inte ens den förrymde slafven ville taga emot sin gamla vän. När man erbjöd honom apan, log han så mildt och förklarade, att han till sin stora sorg var oförmögen att hålla henne med nötter.

Då fick byns kvickhufvud en ljus idé. Skälma skulle föras vilse i skogarna.

En skara pojkar drog åstad med henne en lördag. Men man kunde lika väl ha försökt att föra en

Skälma ref ned allting.

brefdufva på villospår. Hvert pojarna gingo, gick apan efter, sprungo de, så sprang hon, vände de om, så vände hon om, och då de dödströtta kommo hem, funno de Skälma på kyrktaket, där hon satt och skrattade åt dem.

Samma kväll hände det allra värsta. Då folket samlades i kyrkan till gudstjänst, voro alla psalmböckerna sönderrifna, och man kunde se, att någon bombarderat predikstolen med dem. Bänkdynorna voro sönderrifna, fönsterluckorna förstörda och två pipor i orgeln alldeles utpetade. Efter gudstjänsten uppvaktades missionären högtidligt af en deputation. De underhandlade i en och en half timme, men ingen mer än de själfva fick någonsin reda på det beslut, som fattades. Det enda, som man kunde sätta i samband med denna hemlighetsfulla rådplägning, var något som hände nästa midnatt. Då fick man se en liten båt smyga sig ut ur hamnen. I båten syntes två figurer, den ena, som rodde, var kyrkovärden, den andra, som satt i fören, såg ut som en mycket liten gosse.

Kap. 2.

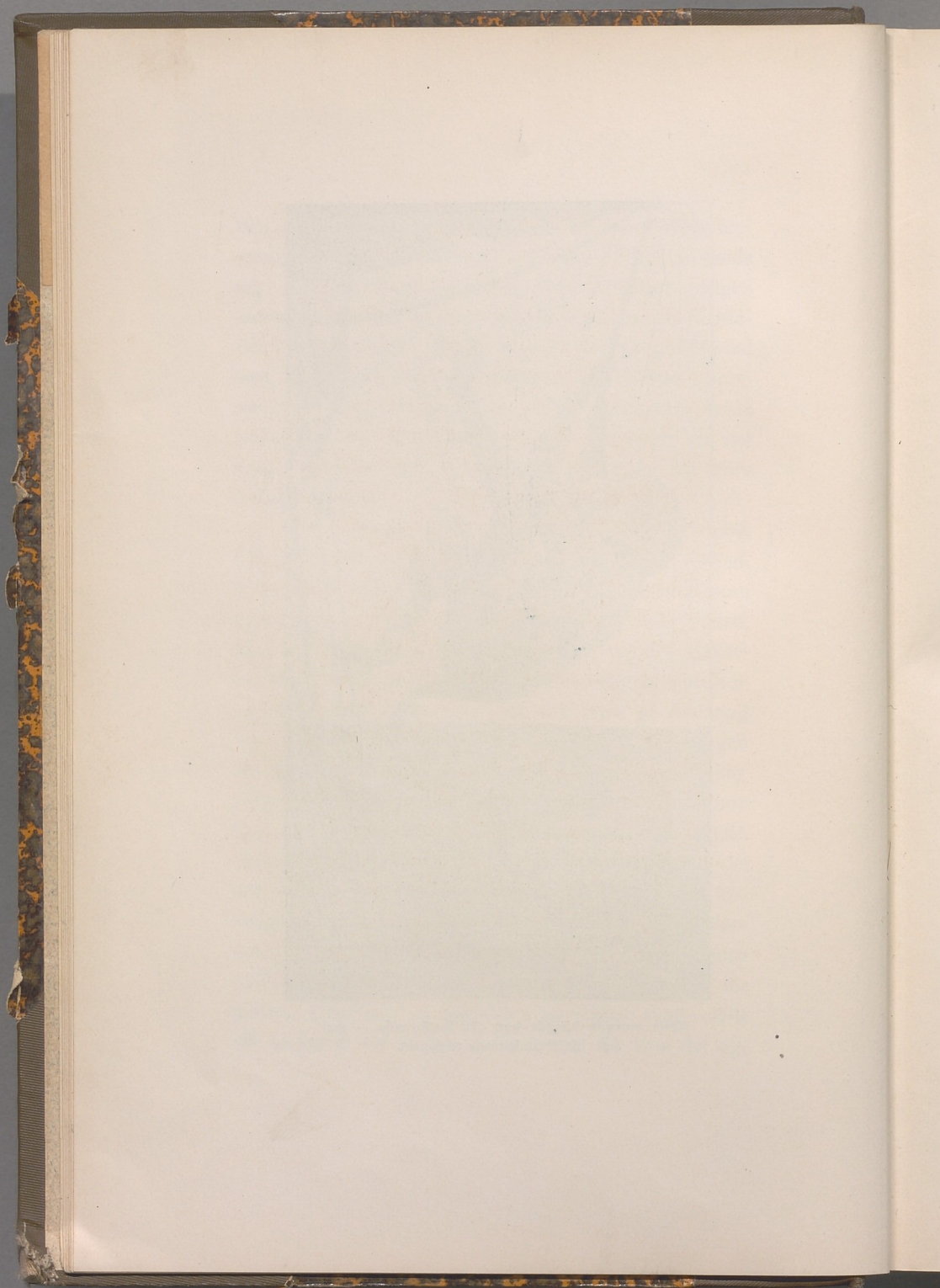
Dagen hade ännu ej grytt, när vakten på skeppet Vulkan, som låg för vindstilla inte långt från land, märkte ett egendomligt buller akterut. Han gick till

den plats, hvarifrån bullret kom, och fann till sin förvåning en våt och smutsig apa, som höll på att gnida sig mot en bunt segelduk. Djuret hade tydligen simmat eller drifvit långt och försökte nu att få blodet i rörelse igen. Matrosen, som var en godhjärtad karl, gaf henne några skorpor och litet konjak i hopp att hon skulle krya på sig. Det gjorde hon också snart och det med besked; inom ett dygn var det apan Skälma, som förde högsta befälet på det stora fartyget Vulkan.

Tiden skulle inte räcka, om jag skulle berätta allt hvad den apan ställde till om bord på Vulkan. Efter en veckas förlopp var det endast två ting, som stodo mellan henne och den ständigt hotande döden. Det ena var hennes stora fyndighet. Hennes elakheter voro alltid originella. Hvarenda dag hittade hon på något nytt skälmstycke, och om bord på ett fartyg har allt nytt en viss helgd. Matroserna hade ingen skämttidning, men Skälma var en ypperlig ersättning. Detta var dock ej den egentliga orsaken till att hon fick lefva. Det kan i all tysthet finnas rätt mycket inbördes groll om bord på ett fartyg. Så var det också här. Styrmannen skonade Skälma i den förhoppningen, att hon en vacker dag skulle spela kaptenen ett spratt, och kaptenen lät henne lefva, emedan han hoppades, att styrmannen skulle råka illa ut för henne. Hvar och en hoppades, att Skälma skulle ställa till spektakel för någon af de andra. Så kom det sig,

Nästa morgon hängde hon där fortfarande — men
så lifslevande som någonsin.

att hon steg till den högsta värdighet inom handelsflottan och om bord på Vulkan blef föremål för en vördnad, som nästan gränsade till afguderier.

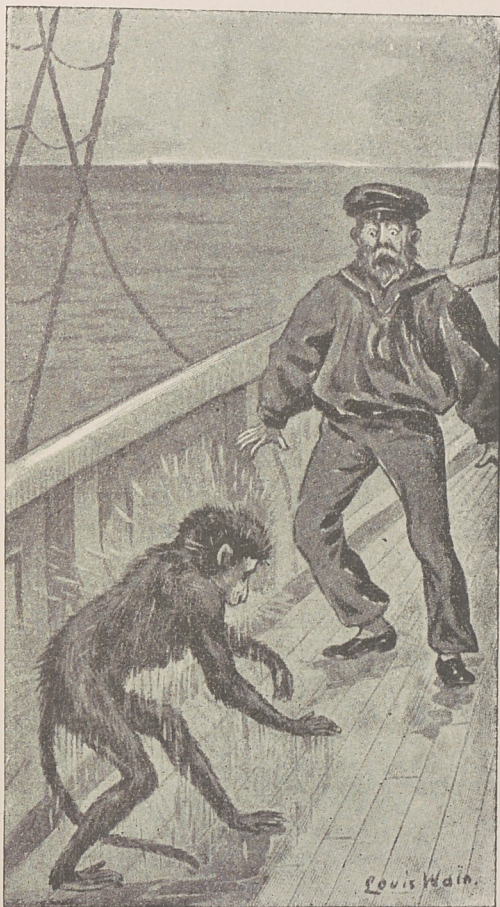
Men en vacker dag blef Skälma hängd — hon blef ordentligt hängd, på fullt allvar och efter lagadom och rannsaking. Hvad hade hon då gjort? Hon hade dödat skeppskatten. Det var ett öfverlagdt mord utan förmildrande omständigheter. Ett rep med rännsnara kastades öfver rånocken, och Skälma gick till väders i hela besättningens närvaro. Detta hände vid fyratiden på eftermiddagen, och i skymningen hängde hon ännu kvar fullkomligt stilla och orörlig. Nästa morgon hängde hon där fortfarande — men så lifslifvande som någonsin. Skälma var inte hängd, hon bara hängde, och som hvar och en vet, tycka apor riktigt om att hänga och dingla. Saken var den, att Skälma hade fått tag i repet med händerna och på det hela taget mådde ganska bra. Kring en sådan nacke som Skälmas var repet bara som en halsduk.

Bödlarna skämdes nästan, när de märkte, hur saken förhöll sig, men i stället för att blidkas vredgades de ännu mer, då de sågo, hur denna dinglande apa, som skulle vara död, behagade skämta med dem. Högbåtsmannen fick order att göra slut på eländet. Han skulle kasta Skälma i hafvet. I en blink var han uppe i tacklingen; lossande repet med ena handen tog han Skälma i svansen med den andra och kastade det

stackars kräket öfver relingen ett godt stycke ut i Atlanten.

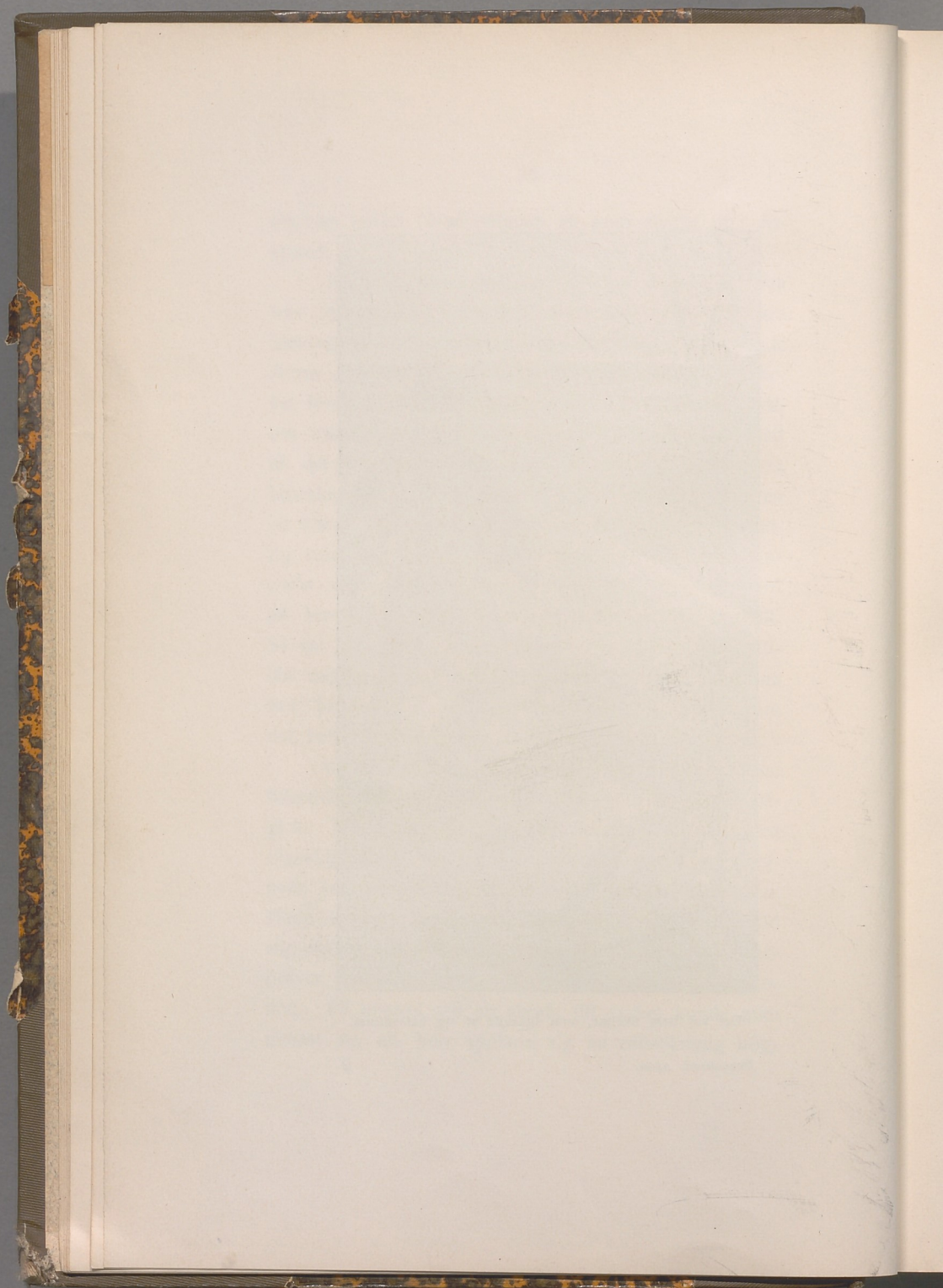
Då högbåtsmannen kom ned på däck igen, fick han ett plötsligt störtregn öfver sig. Det var bara Skälma, som skakade af sig hafsvattnet. Hon hade äntrat upp för ett rep akterut och hunnit upp på däck före sin bödel. Hvad som därefter skulle händt, om inte kaptenen kommit, är svårt att säga. Lockad af det skallande skratt, som hälsade högbåtsmannens blötning, kom han upp och fick höra fortsättningen på hängningshistorien. Kaptenen, som var en beskedlig och godmodig man, förklarade, att hvarken människa eller apa, som en gång blifvit hängd om bord på hans fartyg, skulle lida dödsstraffet en gång till. Så var lag i land, sade han, och han tänkte inte tillåta någon olaglighet. Häraf kom det sig, att Skälma fick fortsätta att lefva och i ännu två månader göra det hett om öronen för skeppet Vulkans besättning.

Vid slutet af denna tid kom det till en kris. Skeppet närmade sig hamn och en stor rengöring pågick. Bland annat skulle skeppsbåtarna målas. I en olycklig stund lämnade en af besättningen sin färgpyts kvar på däck, då han gick ned till middagen. Hade Skälma försummat det tillfälle, som nu erbjöd sig, skulle hon alls inte varit någon apa, och det behöfver inte sägas, att hon visade sig vuxen situationen. På hennes sätt att skrida till verket kunde man genast se, att hon väntade sig en oförliknelig hög-

Det var bara Skälma, som skakade af sig hafsvattnet.

Drummond, Apan.

tidsstund. Hon började med papegojan, som hon målade högröd. Sedan lät hon gladeligen sin borste fara fram längs det nyfernissade träverket, smorde ned masterna och seglen öfver allt, målade öfver namnen på räddningsbojarna och satte kronan på verket, då hon tömde färgpytsen öfver kaptenens bästa rock, som han hade bredt ut i solskenet.

Jag drar en slöja öfver det som hände på Vulkan under de närmaste minuterna. Besättningen hade ej varit så mangrant församlad, alltsedan den lämnade hamnen. Hvarenda en tycktes hafva något att göra på däck. Då kaptenen kom upp, var där så tyst, att man kunde ha hört en nål falla. Jag skall hvarken återgifva hans ord eller försöka att med någonting i denna världen jämföra den röst, med hvilken han befallde hela besättningen att gå under däck. Allt hvad jag skall berätta är — och det länder honom till evärdelig heder — att i denna förskräckliga stund var han dock trogen sitt löfte. »Ser du land», röt han till rorgångaren? »Ja, herr kapten», svarade denne, »land babord.» »Styr på land då», sade kaptenen.

Sent den kvällen hade skeppet kommit nära en liten ö på Skotlands nordkust, och en båt skickades högtidligen i land. Aldrig mer såg man Skälma om bord på Vulkan.

Kap. 3.

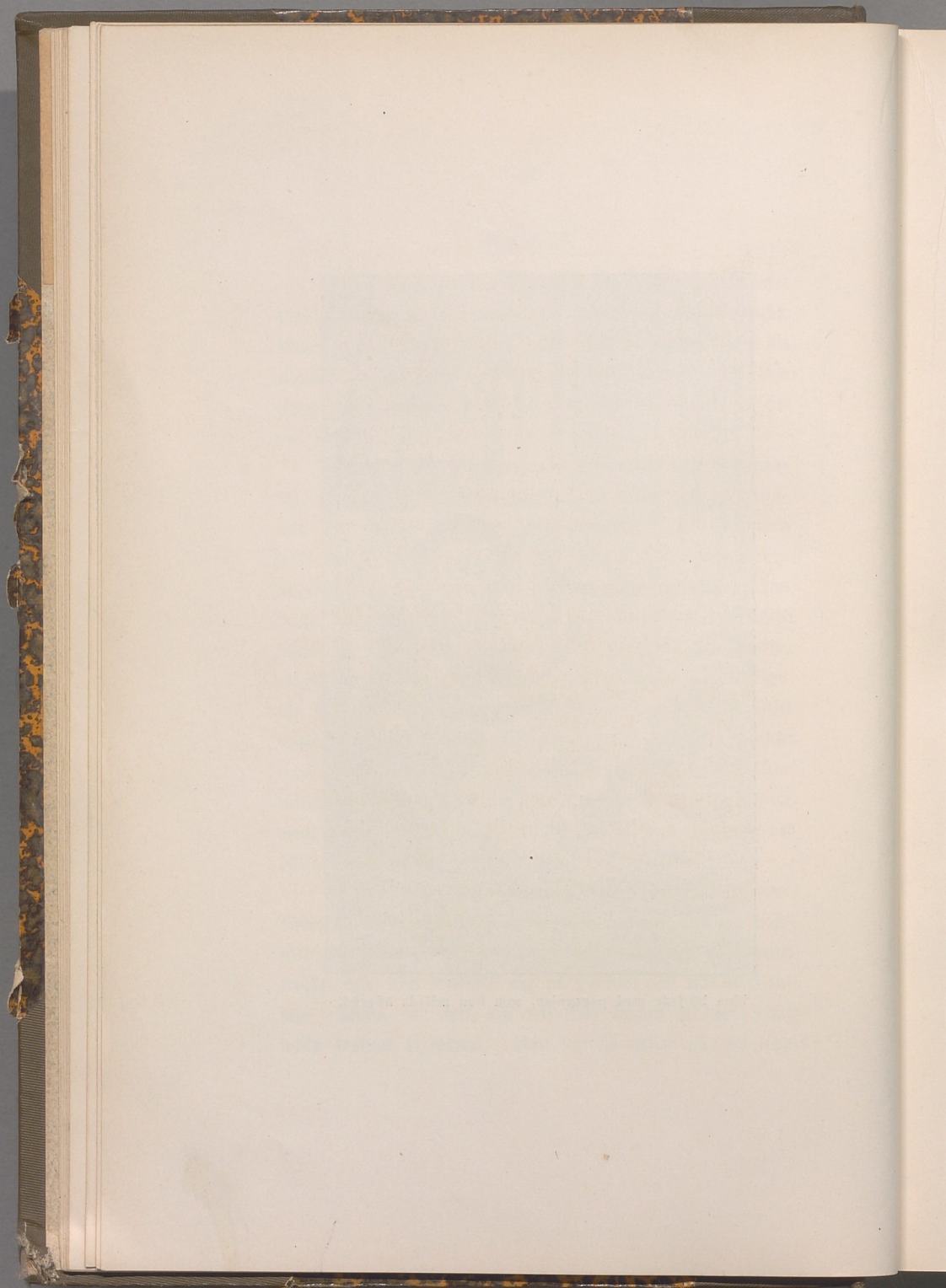
Den ö, till hvilken Vulkans kaptän hade landsförvisat Skälma, utmärktes på kartan såsom obebodd. Men kartan hade orätt. För tio år sedan hade en herde kommit dit och bodde nu med hustru och barn nära spetsen af en stor klippa, som sköt ut öfver hafvet.

Tänk, hvilken uppståndelse det blef, när en verklig, lefvande apa visade sig i den tidiga morgonstunden på denna aflägsna och ödsliga plats! Herden höll på att valla sina får, när han fick se en uppenbarelse, som så att säga steg upp ur marken. Han hade aldrig förr sett en apa och ännu mindre hade hans får gjort det. Följden blef, att får och herde, slagna af skräck, foro åstad som en löpeld. Naturligtvis följde Skälma efter tvåfotingen — hon hade ju alltid varit van vid mänskligt sällskap — och då herden flydde mot hyddan, såg han, att apan var hack i häl efter honom. Han rusade mot den öppna dörren och slog den i efter sig med en smäll, som höll på att välta huset omkull.

Flyktingen hade nätt och jämt hunnit inom dörren, då han i det samma kände sig gripen bakifrån. Han tyckte, att en kraftig arm drog honom bakåt, och han kastade sig på golfvet och tjöt af fruktan. Saken var den, att den lösa ändan af hans pläd hade fastnat i dörren. Han var så säker på, att den

Hon började med papegojan, som hon målade högröd.

onde anden höll honom i sina klor, att det dröjde en god stund, innan hans bestörta hustru kunde öfvertyga honom om att där inte fanns någon. Hon hjälpte honom upp och lugnade honom, och så fort han kunde tala, berättade han med darrande röst om det förskräckliga vidunder, som hade kommit dit för att slå ihjäl dem allesamman. Knappt hade han uttalat ordet vidunder, förrän ett skrapande buller hördes i spiseln, och vidundret visade sig för dem. Det slog sig helt lugnt ned på mjölbingen. »Det är ju bara en markatta», sade hustrun, som en gång hade sett ett menageri, och så började hon stryka Skälma öfver ryggen. Då hon gjorde det, märkte hon, att djuret hade en bit af ett gammalt skeppståg om halsen. En liten papperslapp var fäst vid repstumpen. Då hon vek upp den, läste hon följande i hast ditklottrade ord:

Kan inte hängas
Kan inte dränkas.

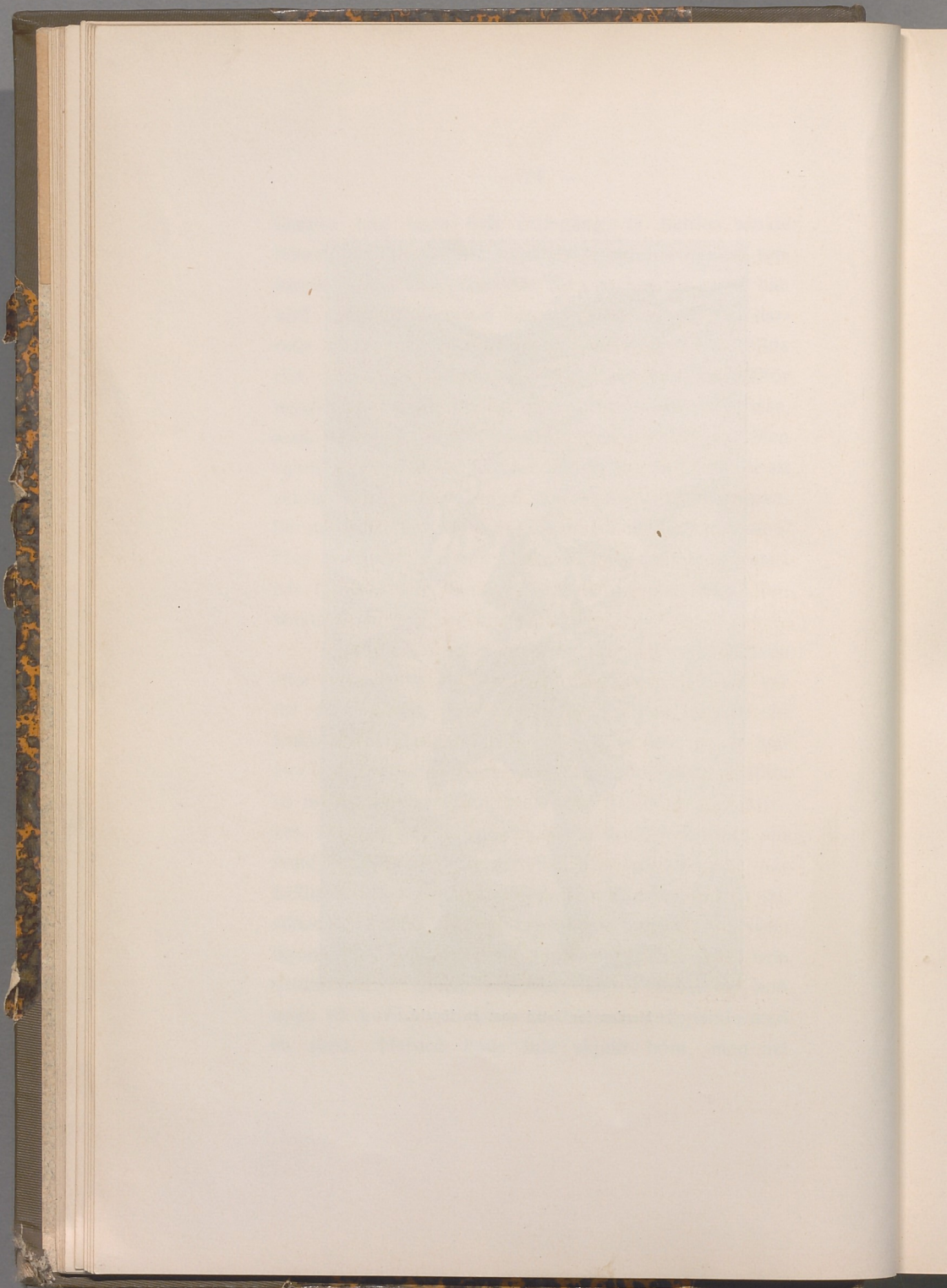
Herden blef vid denna upptäckt ännu mer förfärad än förut. »Kan inte hängas, kan inte dränkas», mumlade han för sig själf, »ja, då skola vi se, om hon inte kan skjutas.» Han sträckte sig öfver spiseln och tog ned bössan, som han brukade döda kaniner med. Då han laddade den, tycktes det hans hustru, som om allt krut och hagel i huset försvann i bösspipan. Hon tiggde och bad, att hennes man skulle skona Skälmas lif, och det såg nästan ut, som om

hennes bön hade haft framgång, ty herden sänkte bössan från axeln och stod ett ögonblick liksom tvekan- de. Men det var inte för sin hustrus skull han höll inne. Dröjsmålet berodde dels på, att han dar- rade alltför mycket på handen för att kunna sikta rätt, och dels berodde det därpå, att han var alltför mycket sportsman för att utan vidare skjuta en varelse, som satt helt lugnt på hans egen mjölbinge. Men egentliga orsaken var kanske den, att han var rädd för att skjuta lillen, hvars vagga stod alldeles bredvid apan. Så sparkade han till mjölbingen för att få bort henne. Han hoppades, att hon skulle bege sig på dörren; ute i fria luften kunde han ju skjuta henne utan några be- tänkligheter.

Men apan hade andra tankar. Hon längtade efter någonting att äta, och då barnens välling var till hands, lade hon tassarne i den och började sin frukost. Herden var så förlamad af skräck, att han inte sökte hindra henne, och först, då Skälma spillde ut mjölken öfver lillen, hade han hämtat sig så myc- ket, att han kunde fullgöra sina skyldigheter mot sin familj. Ännu en gång lyfte han bössan, och när Skälma var alldeles midt för dörren, passade han på, siktade rakt på hennes hjärta och tryckte af. Nästa ögonblick hade apan bort vara kringspridd öfver hela slutningen i tallösa småbitar, men i stället var hon uppe på bordet och härmade bössans knäppande med en sked. Herden hade inte skjutit bom, men det

Herden for ästad som en löpeld.

rostiga låset hade klickat. Det hade aldrig hänt förr, och den förvirrade herden var nu mer än någonsin befastad i sin tro att apan var ett troll.

»Kan inte skjutas», mumlade han för sig själf, »kan inte hängas, kan inte dränkas. Jag har försökt det första, och nu skall jag försöka det nästa.» Som han var alltför vidskeplig för att våga skjuta på henne ännu en gång, gick han ut för att hänga henne.

Men där fanns inte något träd på ön. Hela dagen sökte herden efter någon plats, där han kunde hänga Skälma, men förgäfvess. Den natten låg han timme efter timme och funderade på, hvar han skulle hänga henne; i den tidiga morgonen fick han en ljus idé — han skulle hänga henne i pumpen. Så steg han upp så tyst, fastgjorde pumpens handtag högt uppe, så att det sköt ut som bommen på en galge, och band däri ett rep med rännsnara. Sen lockade han Skälma att hoppa upp på pumpen, band repet om hennes hals och allt var färdigt. Herden hade hört, att det vid hängning bör gå till så, att den som hänges bryter nacken genom ett plötsligt fall, men då han inte för Skälma kunde åstadkomma ett tillräckligt högt fall, beslöt han att ersätta detta genom ett annat tillvägagående. Han samlade därför all sin styrka, svängde våldsamt med armarna och gaf Skälma ett slag, så att hon flög ut i rymden. Du vet nog hvad som hände. Repet var alldeles murket och — gick

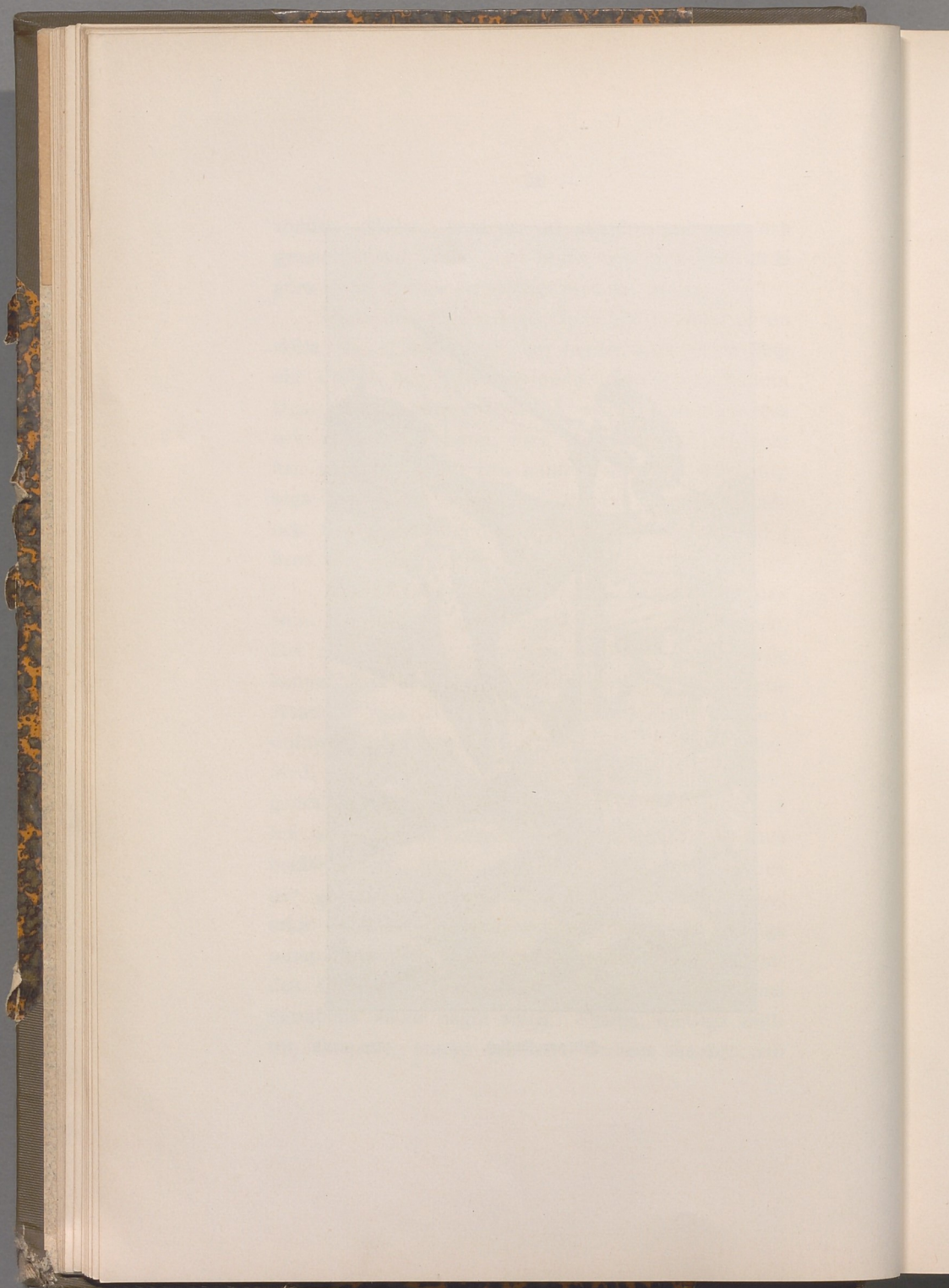
sönder. Skälma kom ner på alla fyra och stod och grinade åt sin bödel, som skulle hon tycka om att få göra detta trefliga luftsprång ännu en gång.

Hela den dagen fingo fåren och lammen på ön sköta sig själfva. Man såg herden sitta dagen lång vid träsket och fläta någonting. Rundt om honom lågo vassrör kringströdda på marken, somliga lösa och somliga i buntar, men för hvart och ett, som han valde, kasserade han hundra, som inte voro nog sega och starka. Och allt eftersom herden flätade och tvinnade och knöt och pröfvade, kom det eld i hans öga och åskmoln på hans panna.

Tidigt nästa morgon tågade herden och apan ännu en gång i procession till den gamla pumpen. Det nya repet var tjockt som en boorm och skulle kunnat bära en elefant. Herden var en hel timme sysselsatt med att tillpassa snaran och göra galgen i ordning. Ändtligen kom det viktiga ögonblicket. Med ett ännu kraftigare slag än förra gången slungades apan ut i luften. Repet styfnade och höll så bra som någon skeppskabel, men bödeln hade inte beräknat allt. Repet och fallet voro nog bra, men när galgen fick en så våldsam stöt, bröts handtaget midt i tu som en svafvelsticka, den gamla mossiga pumpstocken ryckte till ett par tag, lossnade från grunden och låg splittrad i bitar på marken. I samma ögonblick hände något annat. Skarpa, spetsiga spillror skrapade, stucko och refvo herdens skenben och

Allt var färdigt.

sletó sönder hans benbeklädnad. Det gjorde så ondt, att han hoppade omkring af smärta och raseri. Om någonting hade kunnat öka hans smärta under de närmaste minuterna, så var det åsynen af Skälma, som med sin vanliga munterhet satte i väg ner för kullen rakt på den betandé fårhjorden. Ena biten af pumpens handtag hängde ännu kvar om hennes hals och smällde i stenarna med ett buller, som var tillräckligt hemskt för att drifva hela fårskocken i sjön. Herden var säker på, att en olyckshändelse förestod, men han kände sig oförmögen att hindra den. Han var alltför illa tilltygad för att förfölja apan och linkade i stället helt sakta till sin hydda för att rufva på hämnd och sköta om sina sår.

Kap. 4.

Under hela tre dagar efter apans »hängning» närmade hon sig hvarken herden eller hans hydda. En apa har sina känslor. Att hålla på att bli hängd är illa nog, men att få en boaorm och ett pumphandtag bundna vid sin hals är mera än något djur med själfkänsla kan smälta, och därför ägnade Skälma sig uteslutande åt fåren. I tre dagars tid vaktade hon dem med tillhjälp af det ovärderliga pumpstycket. Inte ett grässtrå rördes under dessa dar, en enda vild

flykt pågick natt och dag. Lammen stupade af hunger, de gamla fåren dignade af trötthet och hela fårskocken blef i hög grad demoraliserad. När skräckväldet ändtligen upphörde, fanns där verkligen inte ett enda skålpund ordentligt fårkött kvar på ön.

Men hvarför tog då inte herden hand om saken? Jo, därför att han under dessa tre dagar hade viktigare ting att uträtta. När hans hustru den där morgonen skulle hämta vatten till vällingen, fann hon pumpen förvandlad till en hög spillror. Hon gick tillbaka, talade om det för herden och sade, att hon trodde den hade förstörts af blixten. Herden var nog försiktig att inte säga någonting, men bäst det var smög han sig ut dyster i hågen för att undersöka skadan ännu en gång. Den var större än han hade trott. En pump måste ju vara både luft- och vattentät, men denna var splittrad och spräckt på ett dussin ställen. Man kunde inte få något vatten hvarken till vällingen eller till att dricka, förr än pumpstocken blifvit lagad, och därför måste herden hela dagen hålla på med att laga och hamra och timra och banda. Hela nästa dag gjorde han detsamma. Ingenting fick han att äta eller dricka — och det fick inte heller någon af de andra. De stackars barnen höllos vid lif med en enda kruka vatten, som händelsevis fanns i huset, men då denna var tömd, gräto de af törst. Om denna hunger och törst hade räckt ett par dar till,

skulle den lilla ön helt säkert åter ha blifvit sådan som hon beskrifves på kartan — obebodd.

Fjärde dagens morgon stod pumpen upprätt igen, luft- och vattentät ännu en gång. Det var bara ett som saknades, och det var handtaget. Hvad som nu återstod att göra var därför att söka rätt på Skälma, ty där fanns ingenting på ön, som dugde till handtag. Men Skälma behöfde inte sökas, ty just då satt hon helt lugnt på dörrtröskeln och betraktade gruppen kring pumpen. Då alla voro ute, hade hon begagnat tillfället att få sig en ordentlig frukost. Hon hade ätit upp hvarenda mjölsmula i bingen och njöt nu en stunds hvila, innan hon på nytt skulle börja fientligheterna. Herden rusade på henne, men ack — hvad han sökte hade hon inte längre kvar. En söndertrasad repstump hängde och dinglade kring halsen, men pumphandtaget var borta.

Det dröjde två hela dar, innan man fann det. Hvarje tum af ön genomsöktes med det största tålamod. Alla letade — till och med den lille tvååringen. De höllo på natt och dag, och slutligen fann herdens hustru handtaget nedstucket i en kaninhåla. Under dessa dar hade ingen tid att döda Skälma, men den sjunde dagen kunde man se på herdens ansikte, att nu skulle det ske. Apan kunde inte skjutas och inte hängas. Nu återstod att försöka med dränkning. Därför band herden en stor sten

vid apans hals och ledde henne fram till kanten af den stora hafsklippan.

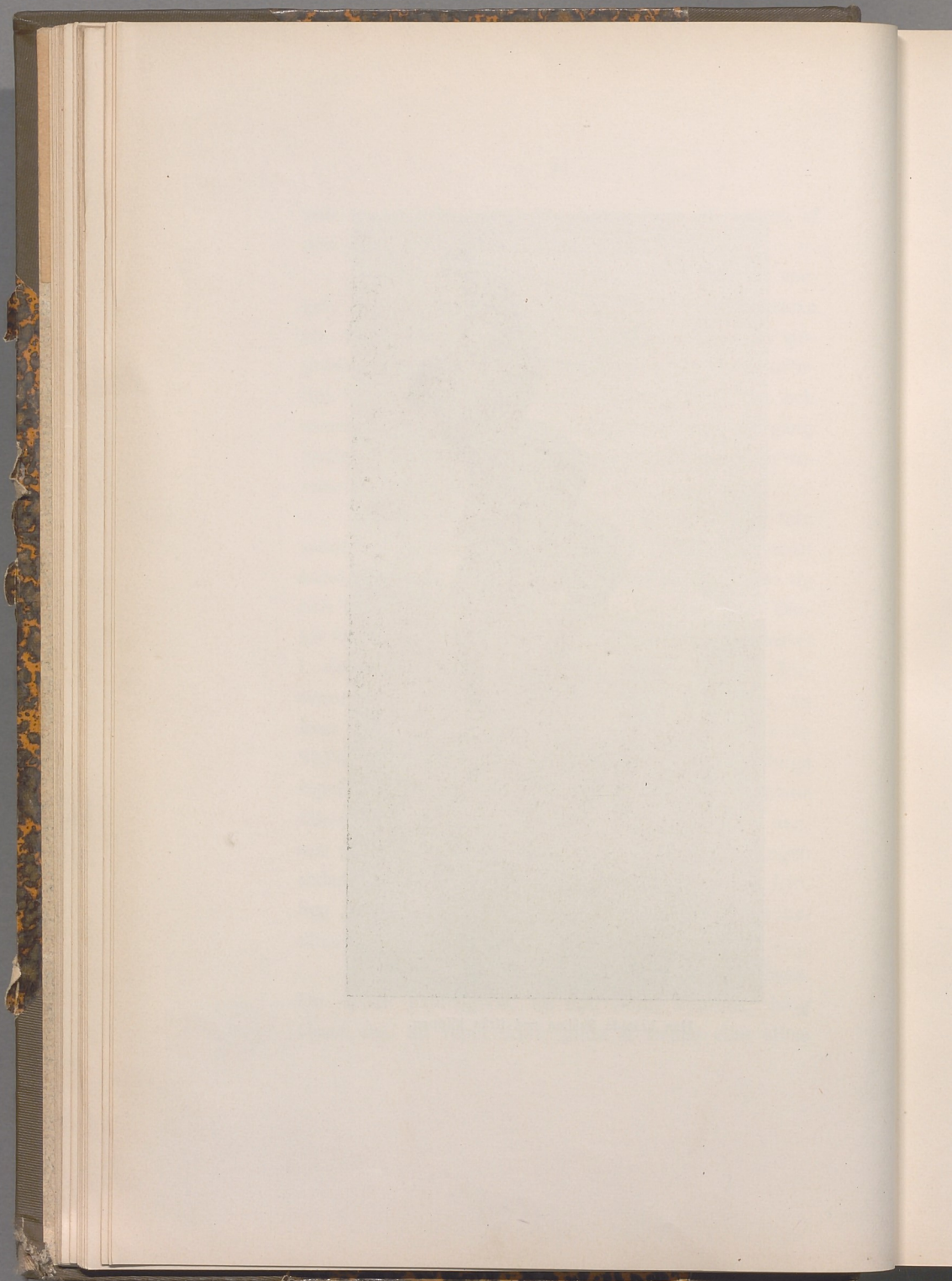
Hundra fot under dem låg hafvet som en spegel, och då herden böjde sig ned för att upptäcka ett djupt ställe, fick han se de stora bladen på sjögräset, maneterna och hafssipporna. Allt var så orörligt i det kristallklara vattnet. Så tog han apan och stenen i sina stora händer, undersökte ännu en gång knutarna och kastade Skälma med en våldsam rörelse ned ifrån klippan.

Herden skulle nu helst dragit sig tillbaka från skådeplatsen, men det tordes han inte. Den apan kunde man inte lita på, och han var skyldig både sig och sin familj ett säkert bevis på hennes död. Därför tittade han ut öfver klippkanten. Han märkte plasket i vattnet och gaf akt på, hur ringarna på ytan försvunno, tills hafsbotten låg där så tydlig igen, att hvar snäcka syntes. Där nere bland sjöstjärnorna låg Skälma — det tyckte han sig se. Det präktiga repet var starkt som en ankarketting och höll henne säkert fastbunden vid den sten, som skulle blifva hennes grafvård. Herden reste sig, och för första gången sedan apan satt sin fot på ön kunde han andas fritt. Sen gick han helt lugnt tillbaka till sitt hem och berättade sagan om Skälmas slut.

Det var redan midnatt, när Skälma kom tillbaka. Du visste naturligtvis, att hon skulle komma. Nog visste du, att repet skulle glida af stenen eller slitas

Han kastade Skälma ned ifrån klippan.

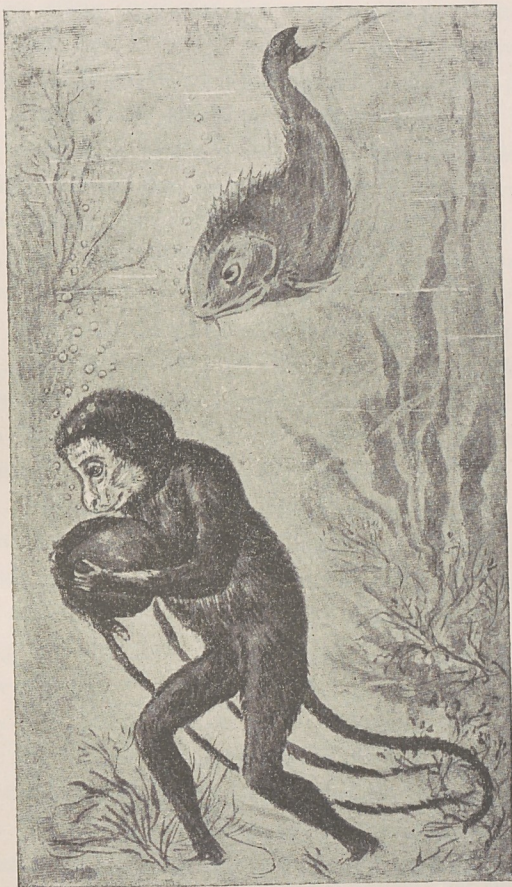
sönder eller bitas itu af en stor fisk eller att något annat sådant skulle inträffa. Fastän nu intet af detta hände, är det alldeles säkert, att samma natt vid tolf-tiden kom Skälma upp igen. Eller *ned* igen, borde jag kanske säga, ty hon kom som vanligt ned genom skorstenen. Men *huru* denna underliga varelse räddades ur sin våta graf — det gömma vi till nästa kapitel.

Kap. 5.

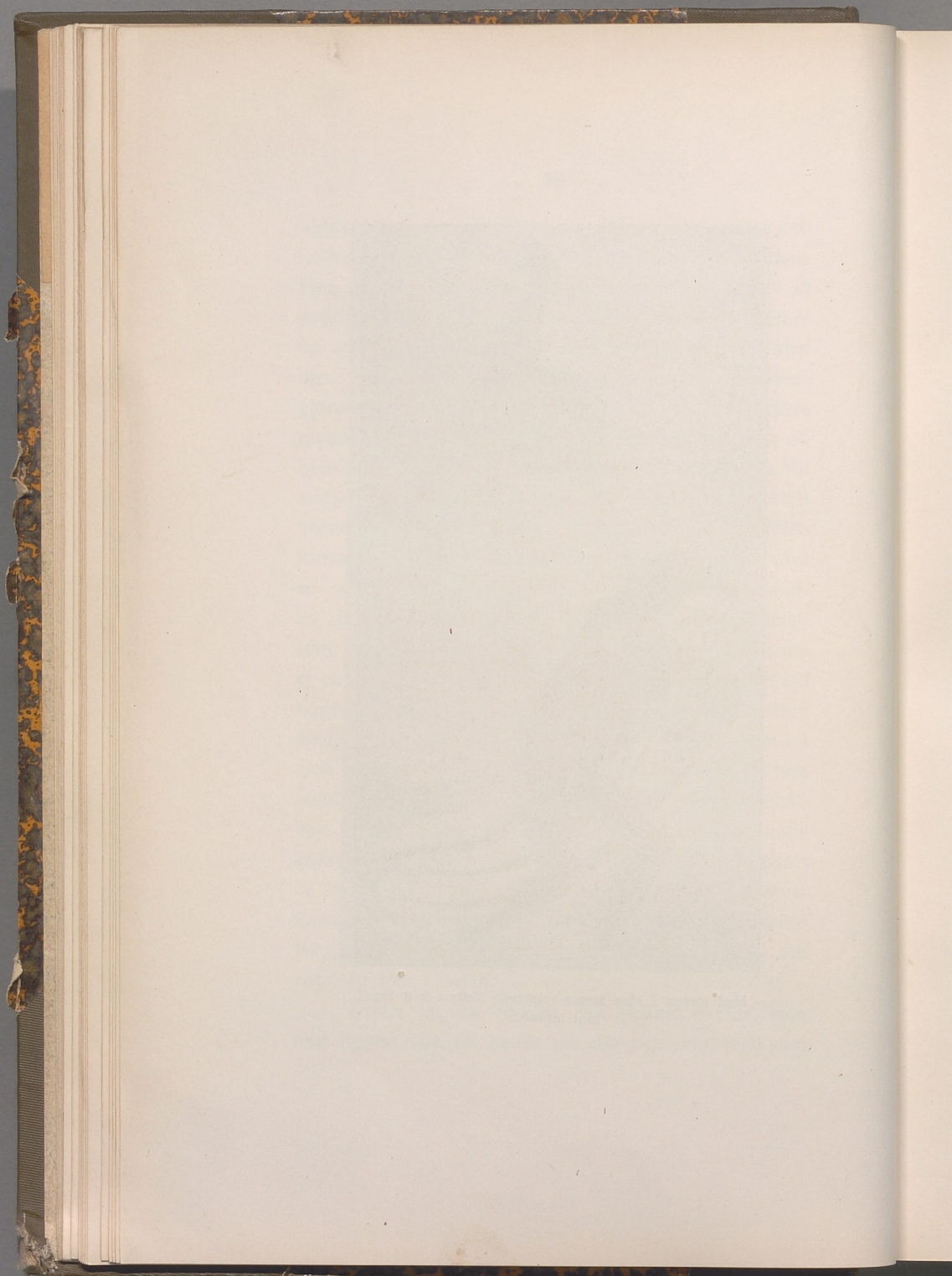
Om herden hade stått och tittat öfver klippkan-ten ett ögonblick längre än han gjorde, skulle han fått se en märkvärdig syn. Hvar skolpojke vet, att en sten är lättare i vattnet än i luften, men hur apan visste detta eller om hon visste det eller inte visste det, är omöjligt att säga. Emellertid handlade hon så, som det kunde anstå en kännare af naturens lagar, ty i stället för att finna sig i sitt öde böjde hon sig ned och fattade tag i den sten, som fängslade henne vid hennes våta graf, lyfte upp den och vandrade helt lugnt till stranden med sin börda. Därefter lyckades hon med ytterlig ansträngning maka upp stenen på en klippställning, som höjde sig nästan ända upp till vattenytan. Men nu, då stenen delvis låg öfver vattnet, var den förstås mycket tyngre än förut, och stackars

Skälma stod där så villrådig i det grunda vattnet och undrade, hur hon skulle reda sig i denna nya klämma. Hon kunde inte tänka sig någon annan utväg än att angripa repet med tänderna, och under en timmes tid arbetade Skälma på de sega reptågorna, men utan den minsta framgång. Efter ännu en timmes arbete gjorde apan en förfärande upptäckt. Då hon började gnaga, gick vattnet endast upp till knäna, men nu hade det till hennes förskräckelse stigit ända upp till midjan på henne. Efter ännu en stund nådde det till hennes nacke, och Skälma insåg, att om klipphällen fortsatte att sjunka på detta sätt, skulle hon snart vara en död apa. Skälma trodde, att hon hade en grundlig kännedom om hafvet, men vid den fjärran kust, som hon kände från sin vistelse hos missionären, fanns ej ebb och flod, och att vattnet på detta sätt kröp allt högre upp, gjorde henne helt förvirrad. Till sin stora glädje fann hon emellertid, att stenen, som vattnet nu gick alldeles öfver, ännu en gång var så lätt, att hon kunde lyfta den, och hon rullade den längs stenhällen, tills vattnet blef för grundt, för att hon skulle kunna flytta den vidare. Just ofvanför detta ställe fanns en annan stenhäll, som var torr och låg högt öfver flodmärket. Repstumpen var nätt och jämt tillräckligt lång, för att apan skulle kunna hoppa dit upp och rista sig torr i solen.

Under denna rörelse fick Skälma en idé, som nog ligger nära till hands för dig och mig, men som

Med stenen i sina armar vandrade Skälma helt lugnt
mot stranden.

var en riktig ingifvelse för en apa. Hon märkte, att just den del af repet, som hon gnagt på, hvilade mot klippställens skarpa kant, och att en nöttåga plötsligt brustit under skakningen. Klippkanten var ju så god som en riktig knif, och efter träget gnidande och många hvilostunder fann hon, att endast tre eller fyra tågor skilde henne från friheten. Det var nästan midnatt, när den sista tågan gick sönder, och några minuter senare kröp den tappra apan upp för klippan och stod ännu en gång utanför sin bödels hydda.

Jag tänker, du blir lika förvånad som Skälma öfver den förfärande upptäckt hon gjorde, när hon kom dit. Elden var lös! Du minns nog, att herdefamiljen varit utan föda i flera dagar. Nu hade man firat pumplagningen med en grundlig tvagning och en festlig måltid. En sådan brasa, som då tändes på härden, hade inte flammats där sedan många år tillbaka, och då det blef mörkt, flögo de röda gnistorna omkring i luften och föllo i farliga skurar ned på det torra torftaket.

Det började blåsa i skymningen, och vinden satte lif i en rykande torfva, så att, när Skälma anlände till platsen, minst halfva taket stod i ljusan låga. Men Skälma var hungrig efter sina äfventyr under dagens lopp, och då den del af taket, där skorstenen fanns, ej ännu blifvit antänd, hoppade hon dit upp och for sen genom skorstenen ned i köket. Lillens vagga stod som vanligt nära elden, och apan måtte

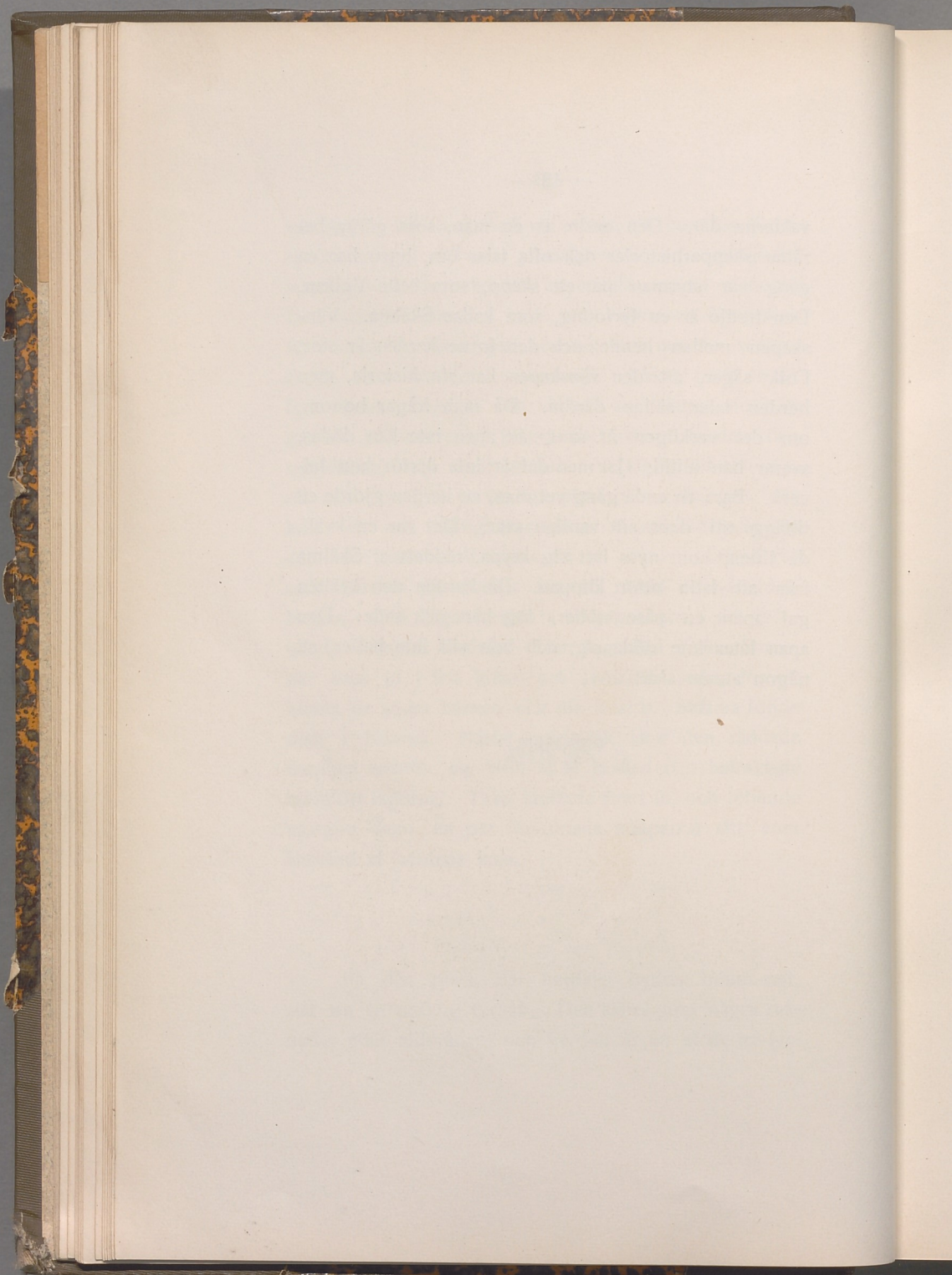
ha smällt till den med sin svans, då hon for förbi, ty barnet gaf till ett plötsligt skrik, som genljöd i rummet och kom herden att spritta upp ur sömnen. Den stackars mannen hade inte vaknat ett ögonblick för tidigt, ty hade apan kommit fem minuter senare, skulle hela familjen omkommit. Röken hade redan fyllt rummet bredvid och vältade sig i tunga moln in genom köksdörren. Häpen betraktade herden den nattväktare, som väckt honom i så läglig tid och som nu hade intagit sin vanliga plats på mjölbingen, där hon satt och häftigt pustade ut röken undrande om det inte hade varit bättre att bli dränkt. Därpå rusade herden på dörren för att rädda de två äldsta barnen, som lågo försänkta i djup sömn i det brinnande rummet bredvid. Han tog dem i sina armar, bar dem ut i fria luften och återvände sedan för att hämta de andra barnen och sin hustru. Skälma följde dem i hälarerna. Nästa ögonblick stod den räddade familjen utanför sin brinnande bostad och betraktade hjälplöst lågorna. Taket störtade snart in, och följande morgon voro ett par förkolnade taksparrar allt, som återstod af herdens koja.

* * *

På den plats, där herdens hydda brann ner, står nu en präktig fyrbåk. Den sattes upp några månader efter eldsvådan, och herden är en af de tre fyr-

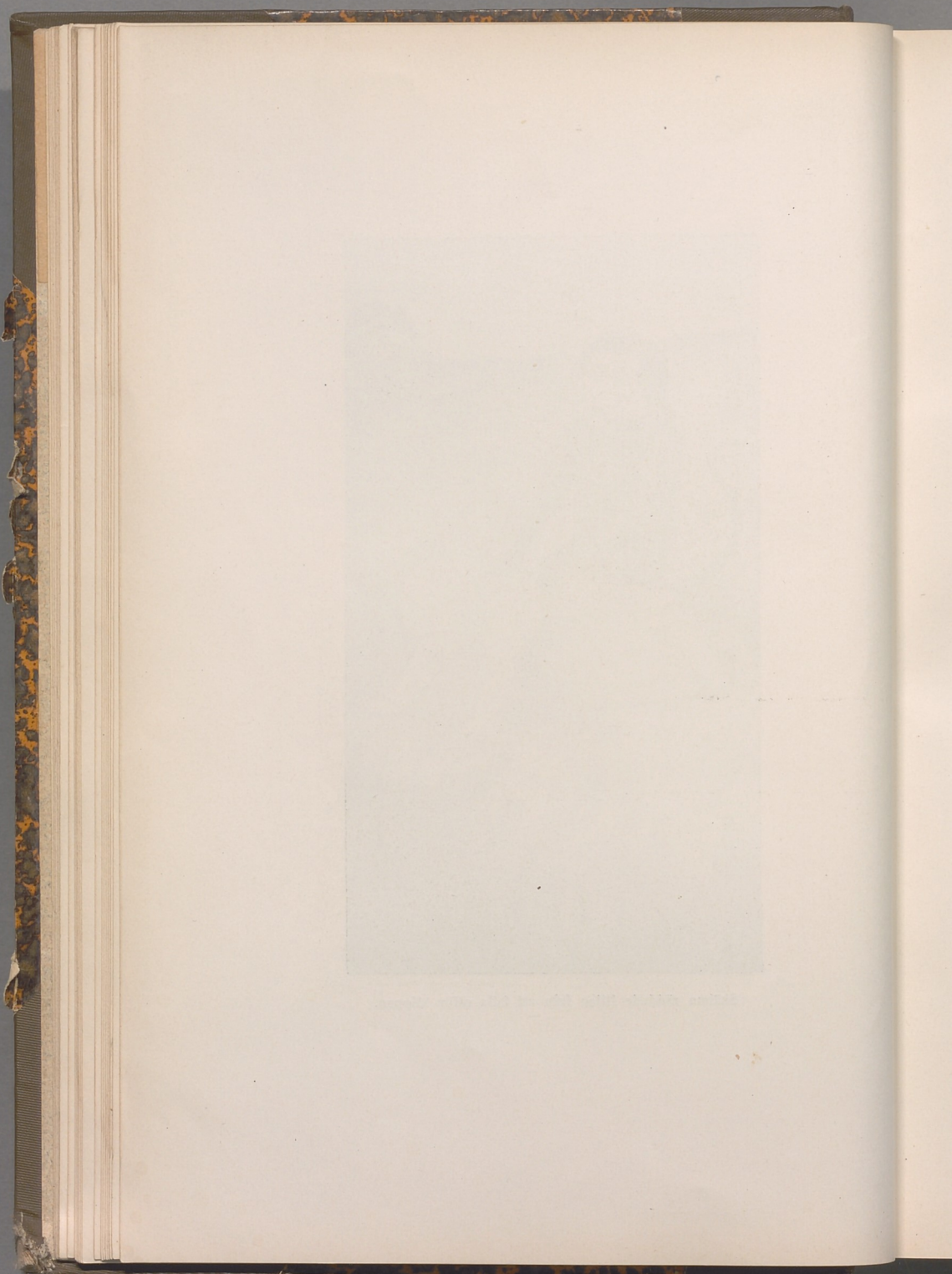
vaktarna där. Den andre är en man, som gärna berättar skepparhistorier och ofta talar om, huru han en gång var styrman på ett skepp, som hette Vulkan. Den tredje är en fyrfoting, som kallas Skälma. Vänskapen mellan henne och den forne herden är stor. Folk säger, att den vänskapen har sin historia, men herden talar sällan därom. Då man frågar honom, om det verkligen är sant, att apan inte kan dödas, svarar han alltid: »Ja, men det är inte därför hon lever». Bara en enda gång vet man, att herden gjorde ett tillägg till detta sitt vanliga svar. Det var en kväll, då lillen, som nyss lärt sig krypa, räddats af Skälma från att falla utför klippan. Då herden den kvällen gaf apan en påse nötter, log han och sade: »Den apan låter inte döda sig, och hon vill inte heller, att någon annan skall dö».

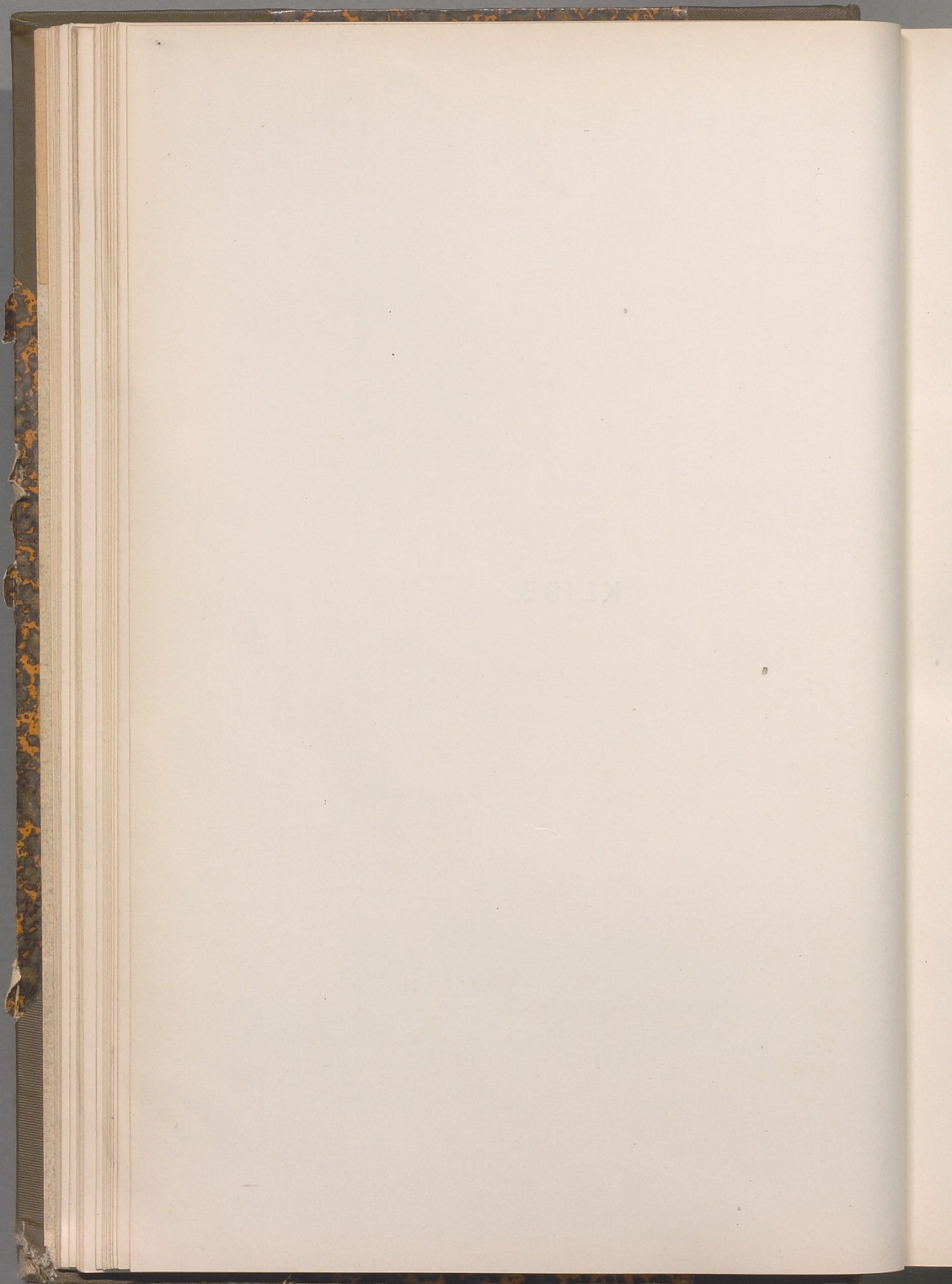

Skälma räddade lillen från att falla utför klippan.

KLIBB.

Kap. I.

Du tror helt säkert, att den apa jag förut berättat om är död, men jag kan inte komma ifrån den tron, att hon ännu lefver. Jag kan ju inte vara riktigt säker, men jag har mina starka misstankar, att det är samma apa, som jag nu skall berätta om. För det första är denna nya apa mycket lik Skälma, och för det andra är det en apa, som inte kan dödas. Nu har jag emellertid aldrig hört talas om mer än *en* apa, som inte kunde dödas, och det var Skälma.

Det finns ännu en sak, som kommer mig att tro, att det verkligen är samma apa: Skälma har försvunnit från den ö, där vi sist sågo henne. Ingen vet riktigt, hur det gått till, men samtidigt med hennes försvinnande inträffade något annat, som jag måste berätta. På den ö, där Skälma bodde tillsammans med fyrvaktaren, landstego en morgon några matroser, som skulle hämta dricksvatten. Fyrvaktaren var mycket vänlig mot dessa främlingar och visade dem fyren. Då de kommo upp i dess spets, fingo de se Skälma, som just höll på att damma af lamporna, alldeles som hade hon varit en mänsklig varelse. Sjö-

männerna blefvo mycket förvånade, och en af dem, som kunde en smula engelska, bad att få köpa Skälma. Han ville ge 40 kronor för henne.

När fyrvaktaren fick höra detta, blef han riktigt ond och befallde dem att gå sin väg. Matroserna kunde ju inte veta, hvarför fyrvaktaren var så fäst vid apan. De blefvo nu i sin tur förargade och lofvade att inte glömma den förolämpning han tillfogat dem. Inte hade han förolämpat dem det minsta, men utländska sjömän äro ibland mycket snarstuckna, och dessa voro från ett land, där blodet lätt kommer i svallning. Matroserna tillbringade hela dagen i land, emedan vinden var ogynnsam, men ingen såg dem besöka fyren mer. Allt hvad fyrvaktaren nästa morgon kunde se af dem och deras skuta var masttopparna, som höllo på att försvinna vid horisonten, och allt hvad han kunde se af apan, som ingen kunde döda, var — ingenting. Och ändå sökte han efter henne natt och dag i en hel vecka.

Kap. 2.

Då Donald Mac Alsh, en guldgräfvare från grufdistriktet Silver-Creek i Kalifornien, en gång besökte San Francisco, fick han en morgon läsa följande notis i en af stadens tidningar.

»Underbar berättelse från sjön.

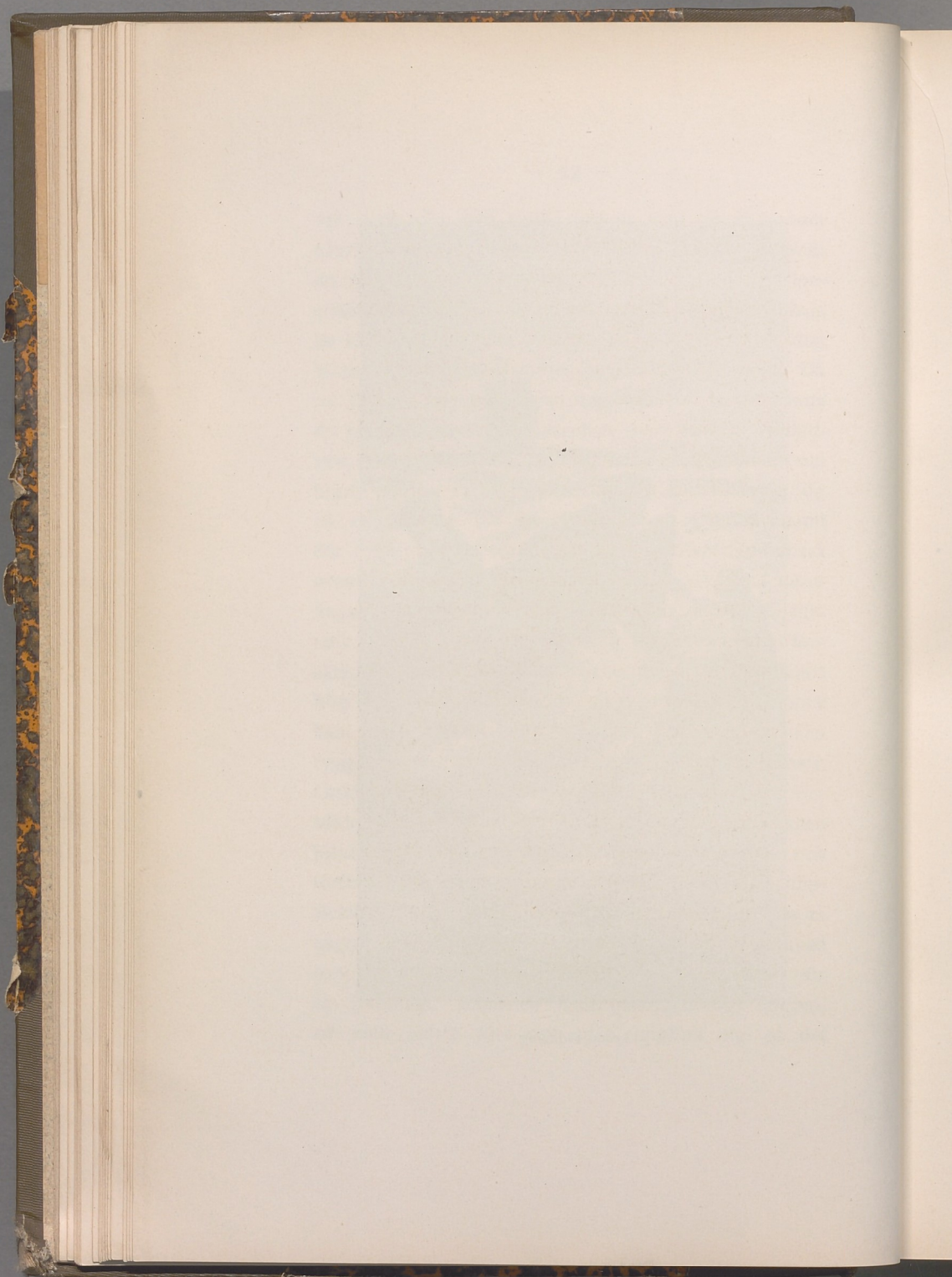
Kapten J. E. Dawkins på skeppet Mermaid, som nyss anländt hit från Liverpool, omtalar följande märkliga tilldragelse. Efter tio dagars sjöresa varseblef utkiken något, som han antog vara en stor sjöorm, men som vid närmare skärskådande visade sig vara en del af ett vrak. Då man nalkades, såg man tydligt gestalten af en gosse, som klängde sig fast vid en afbruten mast och som ännu tycktes lefva. En liten båt sattes genast ut, och besättningen gjorde under tiden tecken till gossen, att man skulle undsätta honom. Efter en half timmes bortovaro kom båten tillbaka med den förvånande underrättelsen, att den gestalt man sett icke var en gosses utan en apas. För-gäfvos letade man bland spillrorna efter kvarlevvor af människor, och man fruktar, att en allvarsam katastrof egt rum. Den enda ledtråd, hvarigenom man skulle kunna upptäcka det tvifvelsutän förolyckade fartygets nationalitet, utgöres af bokstäfverna *v o r n i*, som anträffades på något, som tycktes ha varit bogen på en räddningsbåt. Möjligen äro dessa bokstäfver en del af Livorni, det italienska namnet på sjö-staden Livorno. Listan på de fartyg, som nyligen gått ut från denna hamn, studeras nu med stor ängslan.»

Det som intresserade Donald — eller store Donald som han alltid kallades — i denna notis var inte apen, utan Mermaids ankomst. Skeppets kapten

var hans vän och skulle just ha med sig åt honom några verktyg från hemlandet. Store Donald var, som du nyss hörde, guldgräfvare. Han hade kommit till Amerika ifrån Skotland, medan han ännu var gosse. Hans far hade haft en liten gård på ön Skye, men han dog tidigt, och då hade familjen utvandrat till Amerika. Då nu Donald kommit till San Francisco just för att hämta de omtalade verktygen, var han snart på väg till hamnen, och sedan han uppsökt Mermaid, gick han om bord. Ingen syntes på däck, och Donald satte sig på en tågrulle för att vänta. Han hade inte suttit där i tre minuter, förr än ett lurfvigt hufvud med två ovanligt lysande ögon helt plötsligt visade sig i kajutrappan, och en fullvuxen apa sprang fram och stirrade honom i ansiktet. Donald, som blef mycket förskräckt öfver denna uppenbarelse, befallde henne med hög röst att gå sin väg. Men i samma ögonblick han uttalade dessa ord, hoppade apan upp på hans rygg och slog sina långa, håriga armar om hans hals. Guldgrävaren skakade bort henne med fasa och försökte undkomma genom att springa i land, men apan följde efter, skuttade och lekte omkring honom och förföljde honom utefter hela kajen. Emellertid upptäckte Donald snart, att apan inte ville göra honom något ondt, och några dagar senare förstod han, hvad som var anledningen till hennes plötsliga intresse för en främling. Kaptenen hade nämligen sagt honom, att man aldrig förr sett apan uppföra sig på det

Apens räddning.

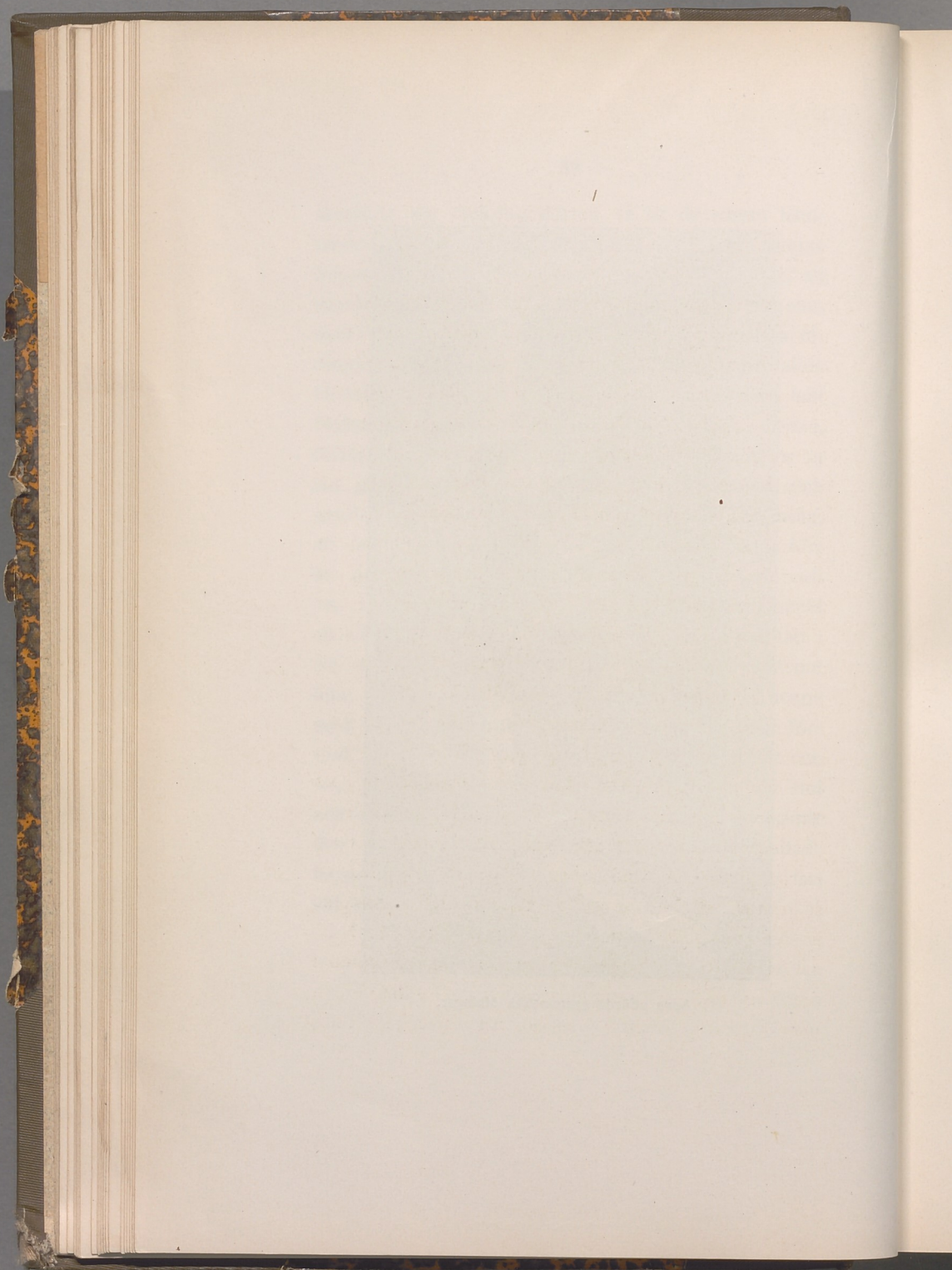
sättet. Donald kom i håg, att då han i första häpenheten tilltalade apan, hade han gjort det på sitt modersmål, gaeliska. Jag förmodar, att det var den plötsliga förskräckelsen, som hade lockat hans barnoms språk till hans läppar, och utan att tänka på det hade han sagt »Imich air falbh», som betyder: gå din väg. Donald erinrade sig denna omständighet, då han efteråt märkte, att hvarje gång han begagnade höglandsspråket, visade apan alldeles särskilda tecken till glädje. Detta egendomliga förhållande kunde enligt guldgräfvarens mening blott förklaras genom det antagandet, att någon person, som talade gaeliska, varit apans egare någon tid, ett antagande, som människor dock brukade skratta åt. Guldgrävaren stod emellertid fast vid, att apan verkligen förstod gaeliska, och talade sällan till henne på något annat språk. Naturligtvis sade man, att han gjorde så endast för att skryta med att han kunde två språk.

Jag vet inte, om guldgrävaren köpte apan eller om kaptenen gaf den åt honom eller om hon rymde, men säkert är, att från den stunden tillhörde hon Donald. Då han lämnade fartyget med sina verktyg, följde apan med och lunkade efter honom som en hund ända fram till det ställe, där han bodde. Guldgrävaren gick in, stängde dörren och lät apan stå utanför. Inom tio minuter såg det ut, som om alla pojkar i San Francisco hade samlats där i gatan. De

skockade sig omkring dörren, så att de nästan hämmade trafiken. En poliskonstapel, som i det samma infann sig, blef ganska snopen, då han fick se, att anledningen till folkskockningen bara var en apa, som med tillhjälp af en portklapp utförde gymnastiska öfningar. Han ringde våldsamt på klockan och befallde Donald att taga in sin apa. Då guldgräfvaren helt beskedligt svarade, att han ej var ansvarig för henne, förklarade polisen, att om han inte genast släppte in sin gäst, skulle han bli stämd för »trafikhinder och gatubuller». Då måste Donald ge efter, ty han insåg, att det inte skulle bli någon ro i San Francisco, förr än den egensinniga varelsen fått sin vilja fram och var i säkerhet inomhus. Den kvällen hade Donald ett allvarligt samtal med apan, där hon satt upprätt i sin stol vid kvällsmaten. Han sade henne, att om hon uppförde sig hyggligt, skulle han taga henne med sig till guldgrufvorna i Klippbergen. Apan förstod honom helt säkert, ty hon släppte en bit ost, som hon höll på att äta, hoppade upp från sin stol och smög sig intill store Donald. Ännu en sak hände den kvällen. Donald gaf apan namn och kallade henne *Klibb*, därför att hon liksom klibbat sig fast vid honom.

Apan utförde gymnastiska öfningar.

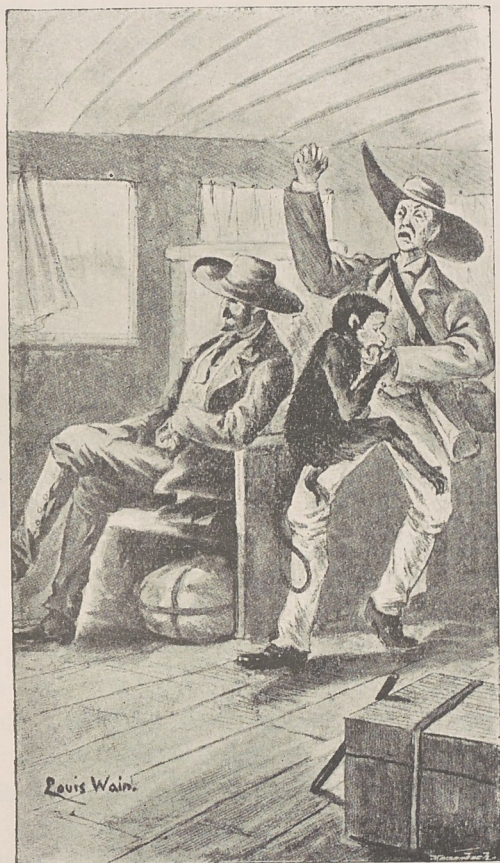

Kap. 3.

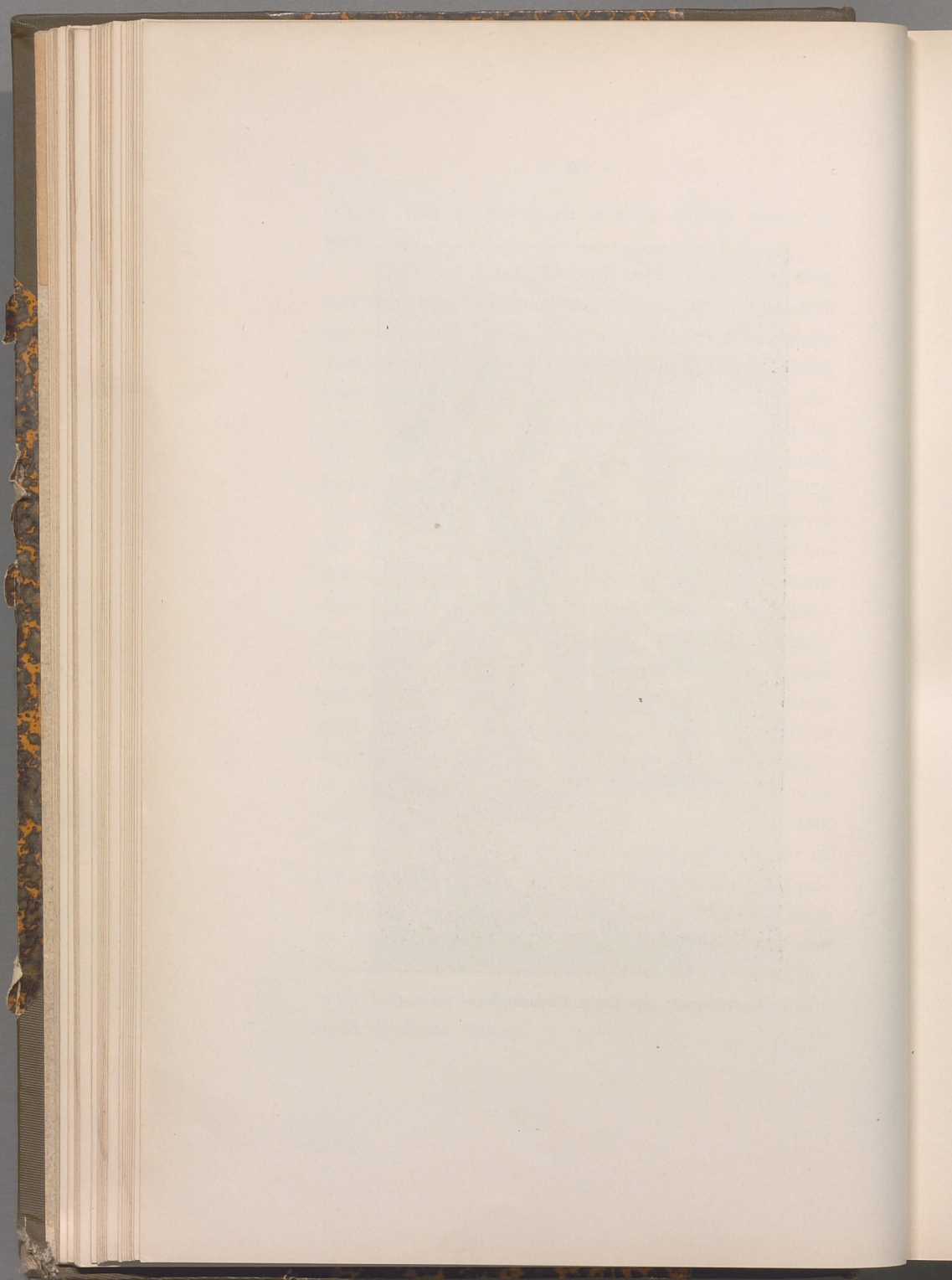
Nästa morgon reste Donald och Klibb med ett tidigt tåg från San Francisco till Silver-Creek. När apan visade sig i järnvägskupéen, väckte hon stor munterhet bland passagerarna, och Donald måste utvärda en korskad af frågor angående hennes släktförhållanden. Härstammade hon från hans farfars far eller kom hon från ett positiv? Efter en stund afbröts det muntra skämtet af konduktören, som ville se Klibbs biljett. Men Klibb hade ingen biljett, och konduktören och Donald började gräla om afgiften för hennes resa. Donald förklarade, att han inte ämnade betala, förr än konduktören visade honom med svart på hvitt, hur mycket en apbiljett skulle kosta enligt den fastställda taxan. Men då denna inte hade några bestämmelser om apbiljetter, ville Donald inte betala ett öre. Konduktören gick, men lofvade, att han skulle kasta ut Klibb vid nästa station. Då nästa station kom, hade Donald och apan förskansat sig i ett hörn; Klibb var ast omsluten af guldgräfvarens stora armar, och konduktören beslöt efter en blick på ställningen att invänta en lägligare stund. I Amerika är det inte så, att konduktören ser på biljetterna bara, när tåget gör uppehåll vid station, utan han går alltjämt omkring från den ena vagnen till den andra. Som man ännu hade elfva timmars väg till Silver-Creek,

tviflade han ej på, att ett lämpligt tillfälle skulle erbjuda sig.

Det kom också. Det var en tryckande het dag, och fram mot kvällen insomnade Donald. Apan höll han fortfarande i sina armar, och konduktören skulle aldrig kunnat utföra sin plan, om inte något särskildt hade inträffat. Det var nämligen så, att tåget närmade sig en viktig järnvägsknut; innan man kom dit, skulle en bit af hvarje biljett aflämnas. En amerikansk järnvägsbiljett kan ibland vara en half aln lång, och så ofta man tillryggalagt en viss sträcka, afrifves det motsvarande stycket af biljetten. För större bekvämlighets skull bruka guldgräfvare, herdar och stundom äfven andra resande sticka ned biljetterna i banden på sina stora bredskyggiga hattar, och så hade Donald gjort. När konduktören fick se biljetten, som satt där så inbjudande i den sofvande guldgrävarens hattband, ryckte han den hastigt till sig för att rifva af den bit, som nu skulle lämnas. Men då trodde apan, att han ville stjäla, hon hoppade på honom och borrade sina tänder i hans handled. Tjutande af smärta grep konduktören Klibb i strupen och kastade henne ut genom fönstret, innan Donald hann komma till undsättning. Tåget rusade just då fram i en kurva med en hastighet af fem svenska mil i timmen, och när Donald sträckte ut hufvudet för att titta efter Klibb, hyste han därför föga förhoppning, att han någonsin skulle få återse henne.

Apan borrade sina tänder i konduktörens handled.

Under ett par minuter stirrade guldgräfvaren mot en plats i fjärran, som tåget lämnade allt längre bakom sig. Sen vände han sig om, och utan att säga ett ord slog han omkull konduktören.

Kap. 4.

Då tåget en timme senare rullade in på järnvägsstationen, gick Donald in i matsalen för att lugna sina nerver med en kopp choklad. Han skulle just återvända till sin plats i järnvägsvagnen, då han fick se en folksamling på perrongen framför den sista bromsvagnen. Han gick dit och blef högeligen förvånad, då han varseblef Klubb, som satt på kopplingsapparaten och helt ogenerad såg sig omkring. I ena handen höll hon en järnstång, och med den andra kliade hon sig i hufvudet. På ena sidan var hon alldeles brun af jord, men annars tycktes hon ej bära några spår af sitt äfventyr. Ett enda gaeliskt ord från Donald kom apan att hoppa upp från sin plats och öfver hopens hufvuden kasta sig i hans armar. Några minuter senare fortsatte det sällsamma paret sin resa, som om ingenting hade händt. Tåget hade fått en ny konduktör, som Donald blef god vän med genom att berätta för honom hela äfventyret. Följaktligen fingo de sluta sin dag i fred. Vid midnatts-

tid stego de ur vid en liten mellanstation, där de tillbringade återstoden af natten, och tidigt följande morgon foro de med vagn till Silver-Creek. Därifrån var det fem mils vandring öfver bergen till Donalds hydda, och efter ännu en mödosam dag anlände de dit.

Kap. 5.

Så kom Donald efter sin långa färd hem igen till sitt blockhus. Apan blef emellertid inte så välkomnad som Donald själf af den väntande hustrun. Det enda djur, som hennes barn förut haft till leksak, var en pumæunge, som guldgrävaren en dag hade dragit upp ur strömmen, där den hållit på att drunkna. Donald hade trott, att det var en kattunge af någon ny ras, och först några veckor senare, då den hoppade på hans lilla flicka och borrhade sina klor i hennes hals, begrep han, hvad det var för en leksak han hade hemfört till sin familj. Puman är nämligen Klippbergens lejon. Därför var Donalds hustru misstänksam mot »levande leksaker», och då hon fick se apan, trodde hon förmodligen, att det var ett nytt lejon och ville inte tillåta henne att komma in om dörren. Men Klubb kunde komma in på annat sätt än genom dörrar, och slutligen blef hon upptagen såsom familjemedlem af det enkla

skälet, att hon inte kunde stängas ute. Den nya gästen gjorde föga besvär. Största delen af dagen tillbringade hon hos Donald i grufvan. Hon följde med honom, när han om morgonen gick till sitt arbete, och hoppade och lekte omkring honom, ända tills han gick hem på kvällen. Snart inträffade något, som mer än försonade Donalds hustru med hennes egenomliga gäst. Donalds grufva var inte mycket gifvande, och han måste arbeta strängt för att få så mycket guldsand, att han kunde föda sig och sin familj, men hans mod hölls uppe af det ständiga hoppet, att han skulle träffa på ett rikare lager och så vinna en förmögenhet. För att komma åt guldet måste han hämta upp grus från flodbankarna och vaska det i ett bäcken, till dess alla de lättare beståndsdelarna sköljts bort af vattnet och de små guldkornen lågo ensamma kvar på botten. Ibland kunde det gå en hel vecka, utan att guldgräfvaren fick mer än en fingerborg full, men ibland kunde han finna några korn så stora som en ärt. En dag, då han höll på att förlora modet, inträffade emellertid en lycklig händelse. Han hade varit mer än vanligt nedstämd den dagen, ty på en hel vecka hade han ej funnit något guld, och familjen hade redan måst sätta sig i skuld för mjöl och kläder. Men tack vare apan kunde han den kvällen gå hem till sin hustru med den största guldklump, som på många år varit sedd i dalen. Då Klubb som vanligt snokade omkring bland grushögarna,

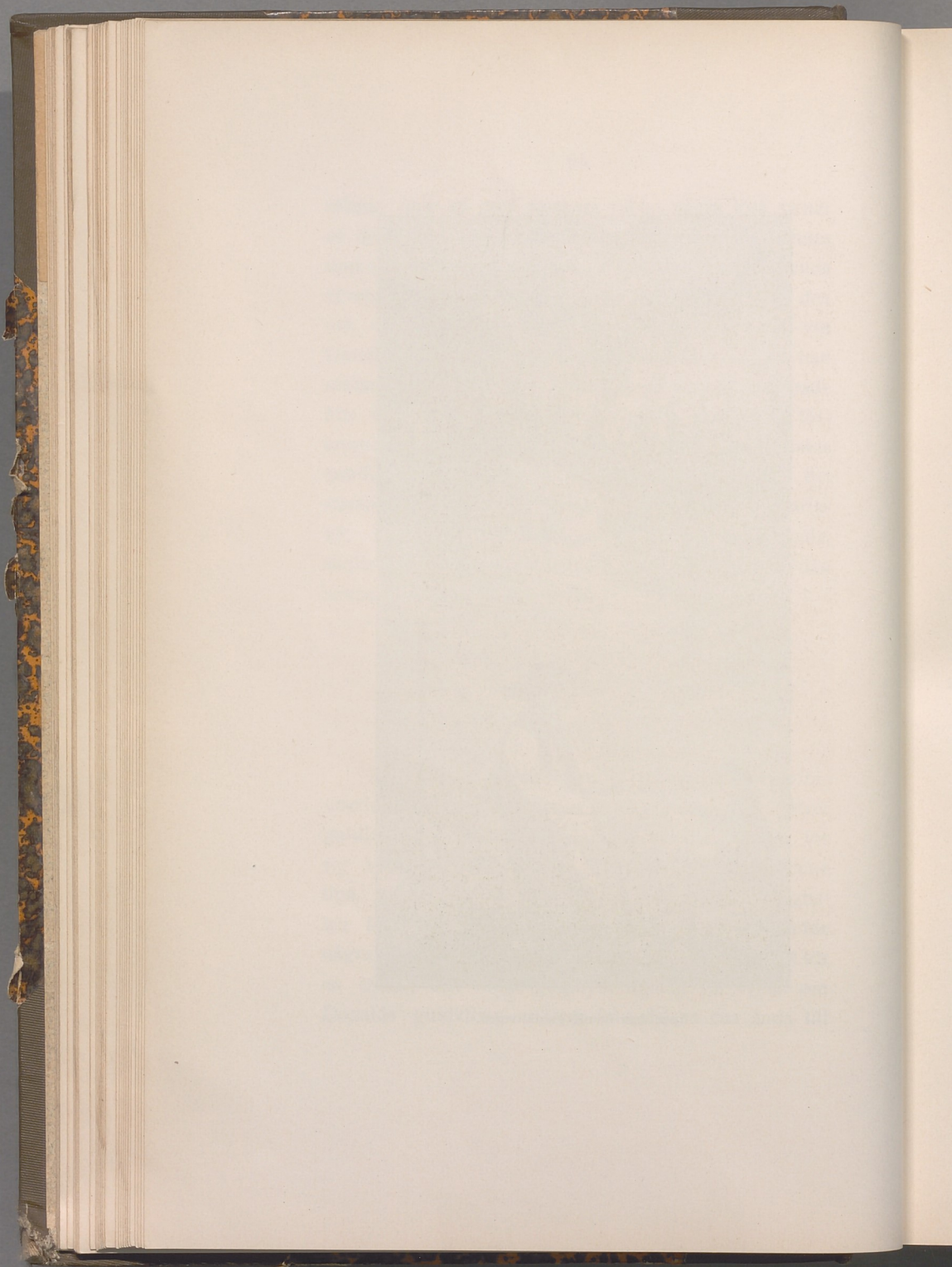
råkade hon att med tassarna rubba några lösa stenar ur deras läge. De rullade ned, och då måtte hennes uppmärksamhet ha fångslats af en stor guldglänsande klimp, ty nästa ögonblick hade hon plockat upp den och, gladt viftande med svansen, nedlagt den vid Donalds fötter. Guldgräfvaren blef så glad, att han nästan grät. Han tog Klubb i sina armar, som hade hon varit ett litet barn, och skyndade hem för att förkunna den glada nyheten. Den kvällen firade Donalds familj en stor fest, och man drack Klubbs skål i det starkaste te, som kunde åstadkommas i grufdistriktet. Hade de vetat, hvad som inom kort skulle hända, skulle de kanske inte hafva sofvit fullt så lugnt den natten.

Kap. 6.

Två nätter senare gjorde lyckans hjul en oförsedd vändning. Donalds hustru var så stolt öfver guldklimpen, att hon inte kunde behålla nyheten för sig själf. Fastän Donald försiktigt nog bedt henne tiga, omtalade hon i djupaste förtroende hemligheten för en annan guldgrävares hustru, som bodde några hundra alnar därifrån. Denna berättade det för en tredje, och inom tjugufyra timmar var ryktet om Donalds guldklimp utbredt från dalens ena ända till

Apan har funnit guldklimpen.

den andra. Detta skulle inte ha betydtt så mycket på de flesta andra platser, men guldgräfvaredistrikt äro befolkade med brottslingar och äfventyrare af alla slag, däribland åtskilliga laglösa gynnare, hvilkas egentliga uppgift tyckes vara att skaffa sig guld på något annat sätt än genom arbete, och där kan det vara farligt att yppa en sådan hemlighet som Donalds. Två sådana skurkar, två bröder, som bodde i Silver-Creek, fingo höra om guldklimpen och beslöto att röfva den. Med svarta masker för ansiktet och beväpnade med revolverar begåfvo de sig vid midnattstid till guldgrävarens hydda. Hela familjen sof tungt, och bofvarna kunde utan buller få upp fönstret och krypa in i det rum, där Donald låg. Med en laddad revolver riktad mot hans hufvud väckte en af männen honom ganska omildt och försäkrade, att om han rörde sig eller ropade, skulle han skjuta ut hjärnan på honom och mörda hvarenda en i huset. Donald hade hört alltför många berättelser om de brott, som blifvit begångna i grufdistrikten, för att han skulle göra motstånd mot ett så plötsligt öfverfall. Fastän en laddad revolver låg under hans hufvudkudde, var han underlägsen, det insåg han, och för hustruns och barnens skull lade han band på sig, ehuru det kostade på.

»Jag skulle vilja ha den där lilla metallbiten», sade röfvarn. Donald låg fullkomligt stilla. »Hör du inte», ropade karlen, »jag skulle vilja ha den där guldklimpen.»

»Men den får du inte», sade Donald lugnt.

»Han har väl skickat den till banken», sade den andre. »Skjut honom då!»

»Hör du», röt den förste, »menar du verkligen, att guldklimpen är borta?»

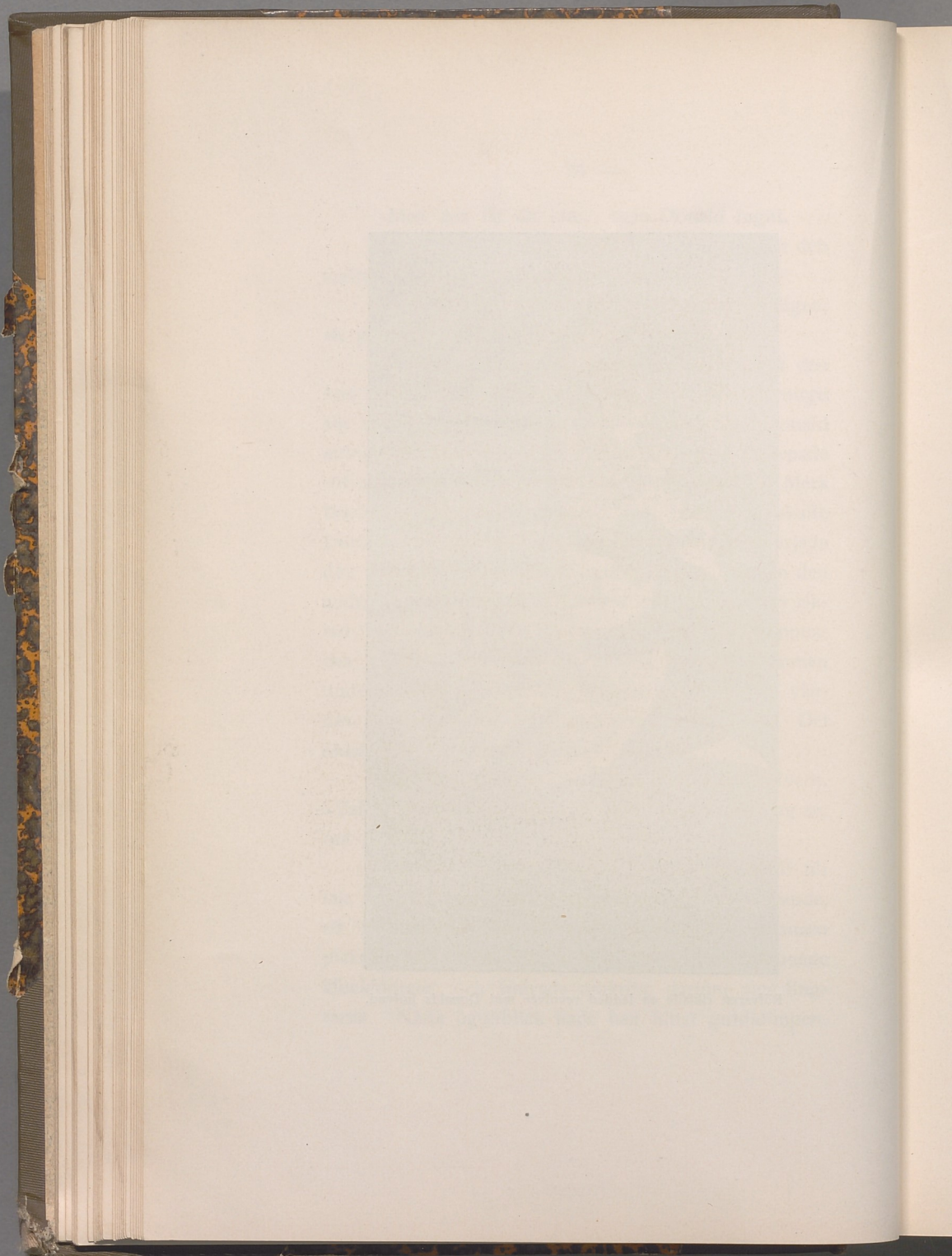
Donald svarade inte. Hade han sagt, att den inte fanns där, skulle banditerna utan vidare smugit sig hem igen, ty i hela trakten visste man, att Donald aldrig sade en osanning. Ännu en gång upprepade rövvarna sin fråga, men Donald förblef tyst. Mera behöfdes inte. Hade den verkligen varit borta, skulle Donald helt säkert ha sagt det, och därför började den ene af bofvarna att genomsöka huset, medan den andre stannade kvar hos Donald med en revolver riktad mot hans öra. Lådor, askar och skåp öppnades och genomletades. Hvar vrå i de två rummen undersöktes, och till och med kärlden på hyllan vändes upp och ned. Sockerskålen slogs i bitar. Det kunde ju hänt, att guld det gömtes där.

»Låt mig försöka», sade karlen med revolvern. »Vakta du den gamle räfven så länge, så ska' jag se, om jag inte kan finna det.»

Ännu en gång genomsöktes huset från golf till tak, och rövaren skulle just upphöra med sitt letande, då han fick en plötslig ingifvelse. På spiselkransen pickade en amerikansk tråklocka. Karlen öppnade klockfodralet och trefvade omkring därinne med fingrarna. Nästa ögonblick hade han hittat guldklimpen.

Röfvaren riktade en laddad revolver mot Donalds hufvud.

Han böjde sig öfver elden för att bättre kunna skärskåda sitt fynd och vägde det sedan i flata handen för att beräkna, huru mycket det var värdt. Den andre rövaren, som inte kunde lägga band på sin nyfikenhet, flyttade sig också mot elden, men hans kamrat hejdade honom med ett vredgadt rop. Han befallde honom att genast gå tillbaka till Donald och fortsätta bevakningen. Ett ögonblick till och Donald skulle ha fått tag i sin revolver och guldklimpen skulle räddats. Men där fanns en annan åskådare af denna scen, en som rövvarna inte tagit med i räkningen. Klibb satt hopkrupen på sin vanliga plats vid sidan af eldstaden, och när rövaren vägde guld i sin hand, vände på det gång på gång och liksom slukade det med ögonen, tilldrog sig den glänsande metallen apan uppmärksamhet. Hon kände troligen ett slags eganderätt till detta guld, ty som en blixtrök en hårig tass öfver rövarens hand, och nästa minut var guldklimpen försvunnen. Med en grof ed vände rövaren sig mot Klibb och gaf henne ett slag i hufvudet, som förpassade henne sanslös till andra sidan af rummet. Men innan slaget föll, hade två viktiga händelser inträffat. Med ena handen utsträckt för att skydda sig mot detta plötsliga angrepp hade apan gjort ett utfall mot sin angripares ansikte och ryckt bort den svarta masken, så att Donald, tack vare eldskenet, genast kände igen karlen. Med an-

dra handen hade hon hastigt stoppat guldklimpen i munnen.

Emellertid hade rövaren gifvit akt på denna sista rörelse. Han grep omildt tag i stackars Klibb och bände sedan upp hennes käkar. Han kände öfverallt i munnen på henne, men guldklimpen fanns där inte. Han lyfte upp den sanslösa apan i svansen och skakade henne, men intet guld blef synligt. Han tog hennes hufvud mellan knäna och undersökte noga svalget, men kunde inte finna hvad han letade efter.

Inte underligt, ty det fanns där inte. Det slag, som träffat apans hufvud, hade kört ned guldklimpen genom hennes strupe. Klibb hade sväljt den.

Hvad skulle man nu taga sig till? Hade rövaren haft en knif i sin ficka, skulle Klibb inom två sekunder varit död, men under det han utan framgång sökte efter sin knif, återfick hon plötsligt medvetandet. Med ett häftigt ryck slet hon sig lös och hoppade upp på den öfversta hyllan. Rövaren började jaga henne, och nu följde den mest komiska jakt, man kunde se. Då rövarens ansikte nu var blottadt och han inte anade, att Donald redan känt igen honom, tordes han inte vända sig om. Han måste därför fullfölja jakten utan att en enda gång våga titta åt den del af rummet, där Donald låg. Följden blef, att hans ansträngningar gång på gång blefvo gäckade, och efter en kvarts möda måste han uppgifva sin jakt. Skulle apan kunna fångas, måste han hindra Donald

från att se. Rövaren närmade sig häftigt sängen, drog filtarna öfver Donalds ansikte och förklarade, att han skulle skjuta honom, om han rörde en lem. Såsom en ytterligare försiktighetsåtgärd flyttades guldgräfvarens revolver undan, så att han ej kunde nå den, och båda karlarna gjorde sig nu i ordning att med ett rep fånga apan. Hur duktig Klibb än var, kunde hon ändå inte reda sig mot två karlar, som genom sina många häststöder förvärfvat stor skicklighet i lassokastning. Inom kort led apan ett nesligt nederlag. Hon jagades bort från den taksparre, dit hon klättrat upp, fasttogs och stoppades i Donalds örngåttssvar. En af banditerna kastade henne öfver axeln. De önskade sedan Donald helt fräckt god natt och vandrade åstad med sin »börs». Då de gingo ut genom dörren, ropade Donald efter dem: »God natt era bofvar, men kom ihåg hvad jag säger! Om ni bär hand på den apan, kommer ni att ångra det, så länge ni lever.»

Detta skrämde karlarna en smula. Fastän de inte ville erkänna det för hvarandra, tyckte de, att där fanns någonting »otrefligt» hos Klibb. Antingen de nu voro rädda för apan eller de verkligen följde sitt samvetes röst, så är det emellertid säkert, att de inte dödade Klibb genast, utan buro henne med sig ända hem, under tiden samtalande om hvilken af dem som skulle döda henne och huru det skulle gå till.

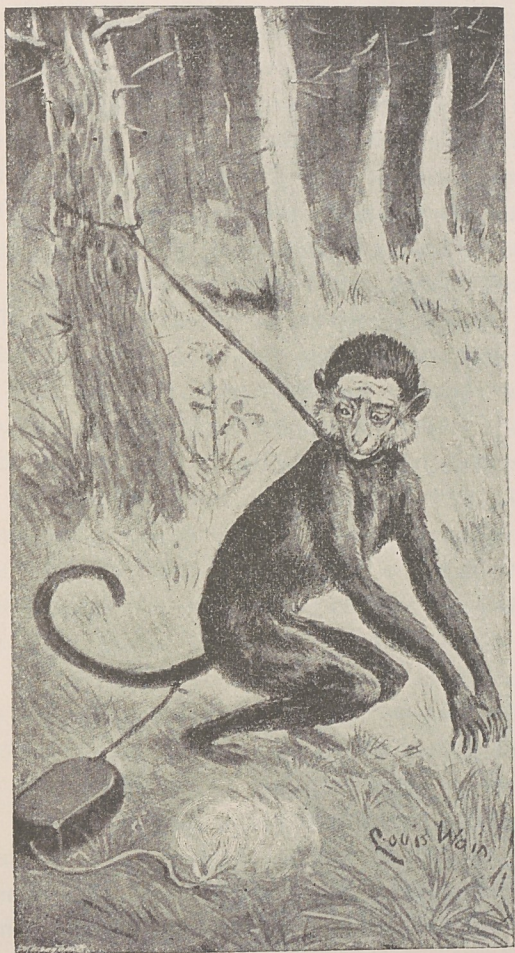
Kap. 7.

Då tjufvarna kommit hem och i hast ätit frukost, fortsatte de sitt samtal om sättet att öppna börsen och komma åt guldklimpen. Till deras stora förtret hade emellertid apan, så snart hon kommit in, sprattlat sig ut ur örngåttsvaret, och rövvarnas barn lade genast beslag på henne och ville ha henne att leka med. Då de fingo höra, att hon skulle dödas, var där en liten flicka, som började gråta. Hon var det yngsta barnet och så rar, att till och med en stygg fader inte kunde låta bli att tycka om henne. Med armarna omkring rövvarens hals bad hon så bevekligt, att han skulle skona apans lif; hon ville ha henne till leksak. Fastän nu den här karlen var elak, hade likväl detta lilla barn ett underligt inflytande öfver honom, och han beslöt, att ehuru Klibb skulle dödas och det genast, skulle åtminstone barnet inte få se på, ja, inte ens få veta om det. Inte heller borde folket i dalen få reda på, att de hade dödat apan, ty Donald skulle helt säkert ge sig ut för att söka efter henne. Därför beslöto rövvarna, sedan de rådgjort ännu en stund, att döda henne på ett sådant sätt, att ingen behöfde höra talas om hennes död. De visste, att om de sköto eller dränkte henne eller slaktade henne med knif, skulle det väcka förbittring hos barnen, som säkerligen skulle berätta historien för sina lekkamrater. Sedan skulle Donalds

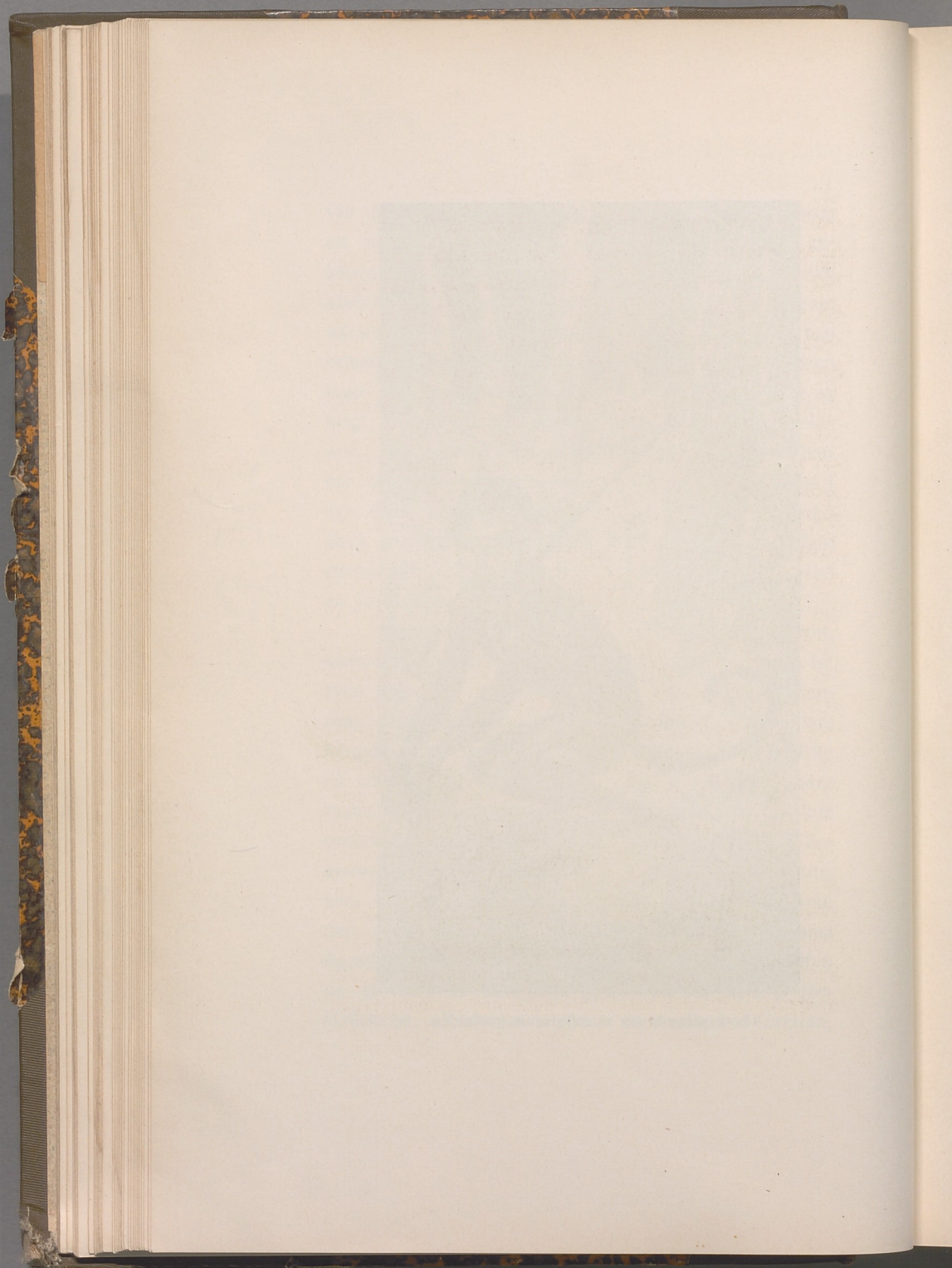
familj helt snart få reda på tilldragelsen. Därför utfunderade banditerna en riktigt djäfvulsk plan. Det enda sättet att döda Klibb, utan att någon såg det och utan att någon af dem behöfde vara närvarande, var att spränga henne i luften. Detta sätt hade också med sig en annan fördel, som ingen af karlarna ville erkänna, men som i själfva verket mer än någonting annat bestämde deras beslut. I grund och botten voro dessa män fega stackare, och efter den sällsamma hotelse, som Donald uttalat, då de lämnade hans hus, hyste de en hemlig fruktan för att bära hand på Klibb. En apa var verkligen ett ganska underligt djur, och de hade aldrig förr haft någonting att skaffa med en sådan. Klibb hade en så märkvärdigt mänsklig blick, och att kallblodigt mörda henne skulle nästan vara det samma som att mörda en människa. Planen at spränga henne i luften tycktes därför erbjuda den önskade lösningen af alla svårigheter, och de började genast med förberedelserna. För att afleda alla misstankar stannade en af karlarna kvar hos familjen vid brasan, medan den andre begaf sig till skogen bakom stugan under förevändning att han skulle rasta apan. Innan han gick, hade han stoppat på sig en repstump, en två fot lång lunta och en liten burk med sprängkrut, sådant som guldgräfvare brukar använda. Så snart småskogen dolde de två vandrarna, band röfvaren apan vid en trädstam. Sedan surrade han fast krutburken

vid hennes svans, stack ena ändan af luntan genom ett litet hål in i burken, strök en tändsticka och antände den andra ändan. När han såg, att luntan säkert fattat eld och att den röda lågan så småningom närmade sig burken, sprang han det fortaste han orkade tillbaka till huset. Under tiden hade kamraten tagit en dragharmonika från hyllan och spelade så högt han kunde för att öfverrösta ljudet af explosionen. När bödeln kom hem, skyndade han, fastän han var andtruten af springandet, att bullersamt deltaga i den dans, som barnen hade börjat, så snart de fingo höra dragharmonikan. Och nu var där ett sådant stampande och skrikande i hyddan, att till och med en jordbäfning inte skulle ha hörts.

Men plötsligt inträffade ett ohyggligt afbrott. Genom den öppna dörren kom apan skuttande in. Hon tog plats midt i ringen och ville deltaga i dansen. En repstump, som var bränd i ena ändan, hängde och dinglade kring hennes hals. Barnen höllo på att kikna af skratt, när de fingo se, att vid hennes svans var fastbunden en liten tennburk, som smälde omkring hvar gång hon vände på kroppen. Det besynnerligaste var, att burken själf hade en liten svans, som tycktes brinna, ty små rökmoln stego upp från den, och i spetsen var den alldeles glödande. I samma ögonblick rövvarna varseblefvo denna syn, uppgåfvo de ett skri af fasa, som gjorde barnen stela af förskräckelse. Karlarnas ansikten voro askgrå af förfäran,

Lågan närmade sig så småningom krutburken.

och det dröjde några sekunder, innan någon af dem hade hämtat sig så mycket, att han kunde företaga något. Utbredande sina armar samlade den ene ihop barnen uti en hög och slängde dem skrikande af smärta och öfverraskning in under sängen i rummet bredvid. Den andre, som var direkt ansvarig för illdådet och som såg, att enda sättet att rädda honom och hans hus var att få ut Klubb, fångade den rykande apan i sina armar och rusade på dörren. Men fastän detta gick fort, gick det ändå inte fort nog. De som voro där inne hörde en döfvande knall, huset blef fullt af rök, dörröppningen fylldes af nedrasade plankor, och en mänsklig varelse, nedsvärtad af rök, låg kvidande bland de kolnade spillrorna. Kvinnorna, barnen och den ene af bofvarna voro alla oskadade, men då röken skingrade sig och man undersökte gestalten vid dörren, fann man, att lifvet nästan hade flytt. Under flera veckor sväfvade röfvaren mellan lif och död. Det hör inte hit att närmare göra reda för de smärtor han led eller de själskval han genomgick. Så mycket vilja vi dock säga, att när han månader efteråt var i stånd att krafla sig ur sängen och ut i friska luften, kunde han inte mer se solens ljus eller blommorna med sina blindade ögon. Donalds ord hade verkligen gått i fullbord. Då denne samma kväll hörde talas om hvad som händt, beslöt han att intet vidare företaga mot brottslingarna,

fastän han redan anmält dem på närmaste polisstation. Guds straff hade varit snabbare än människors.

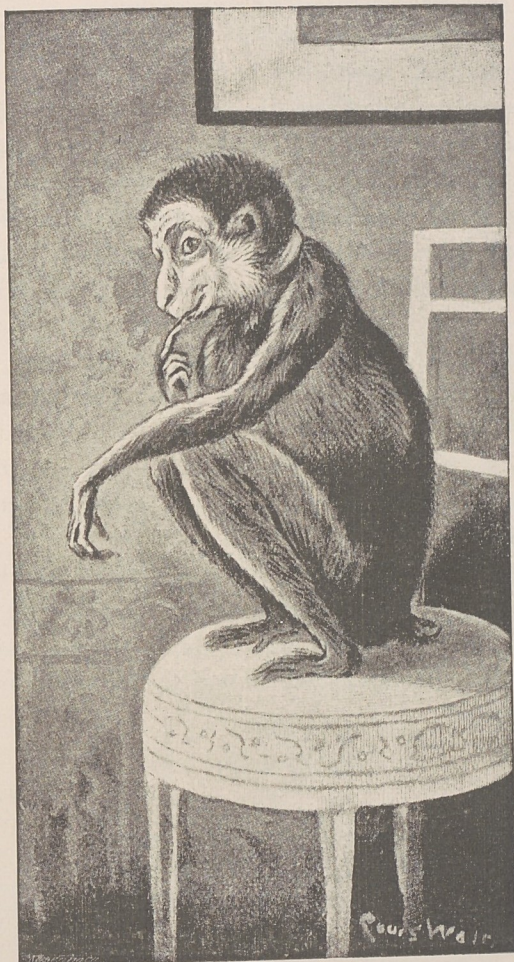
Kap. 8.

Sent den kvällen kom apan tillbaka till sitt gamla hem. Donald fann henne liggande nästan oigenkännlig vid dörren. Tack vare det sätt, på hvilket röfvaren burit henne, var ena hälften af hennes kropp oskadad, men den andra hälften var ömklig att skåda, och den långa yfviga svansen, Klibbs stora prydnad och leksak, var afbränd vid roten. Det stackars djuret hade svimmat. Att hon legat där en eller ett par timmar i svåra plågor, kunde man se däraf, att hon hade krafsat upp gruset rundt omkring sig. Donald var djupt rörd. Han tog henne i sina armar så ömt, som hade hon varit ett barn, lade henne i sin egen säng och skötte om hennes brännsår. Efter en lång sömn vaknade hon, och Donald, som suttit tyst vid hennes sida, böjde sig öfver henne för att låta henne slicka sitt ansikte. Då apan öppnade munnen, sprang Donald upp från sin stol, som om han hade blifvit träffad af blixten.

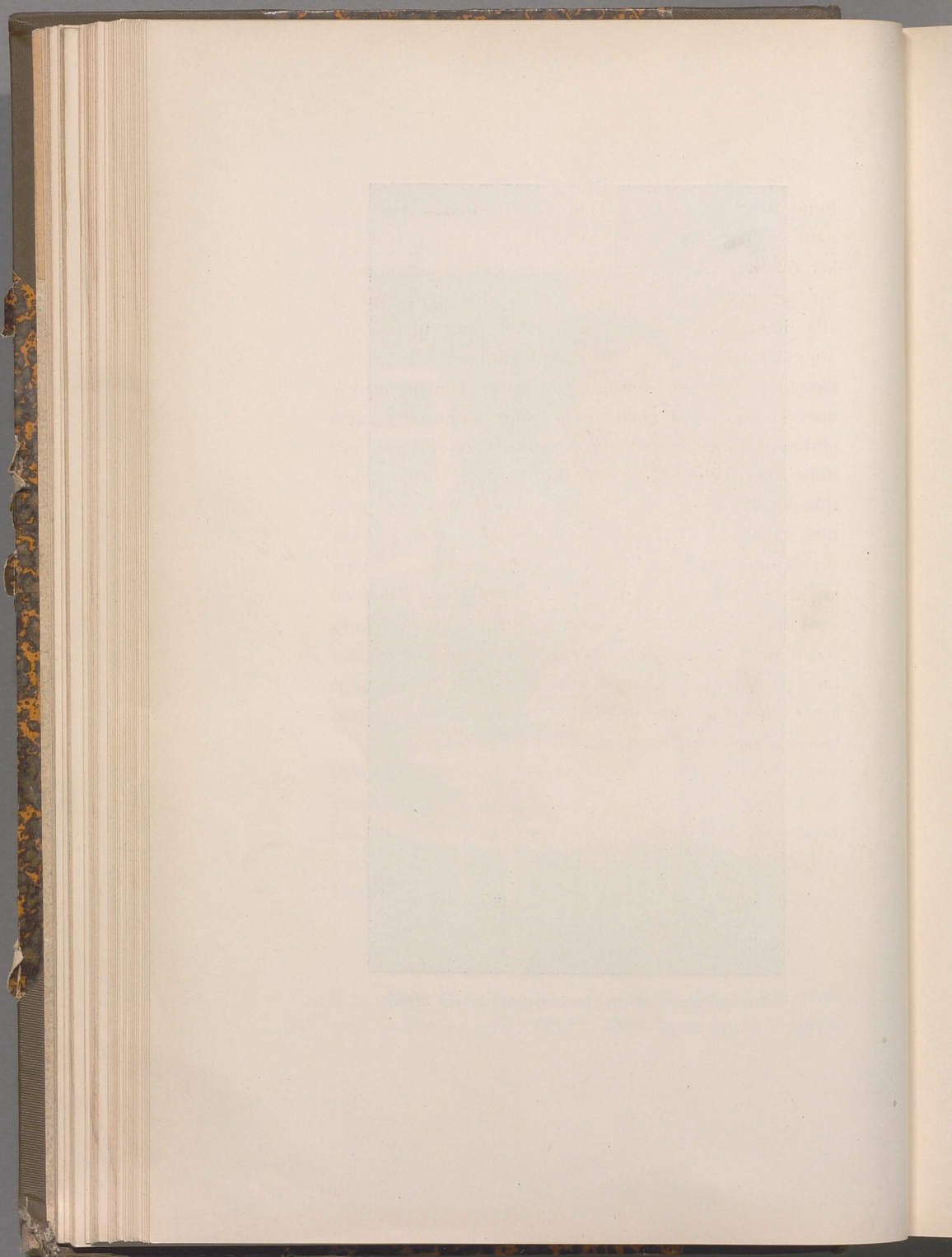
Hon hade guldklimpen mellan tänderna.

* * *

Fem år hafva gått. Donald är den rikaste mannen i Silver-Creek, och i hans stora grufvor arbeta

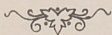

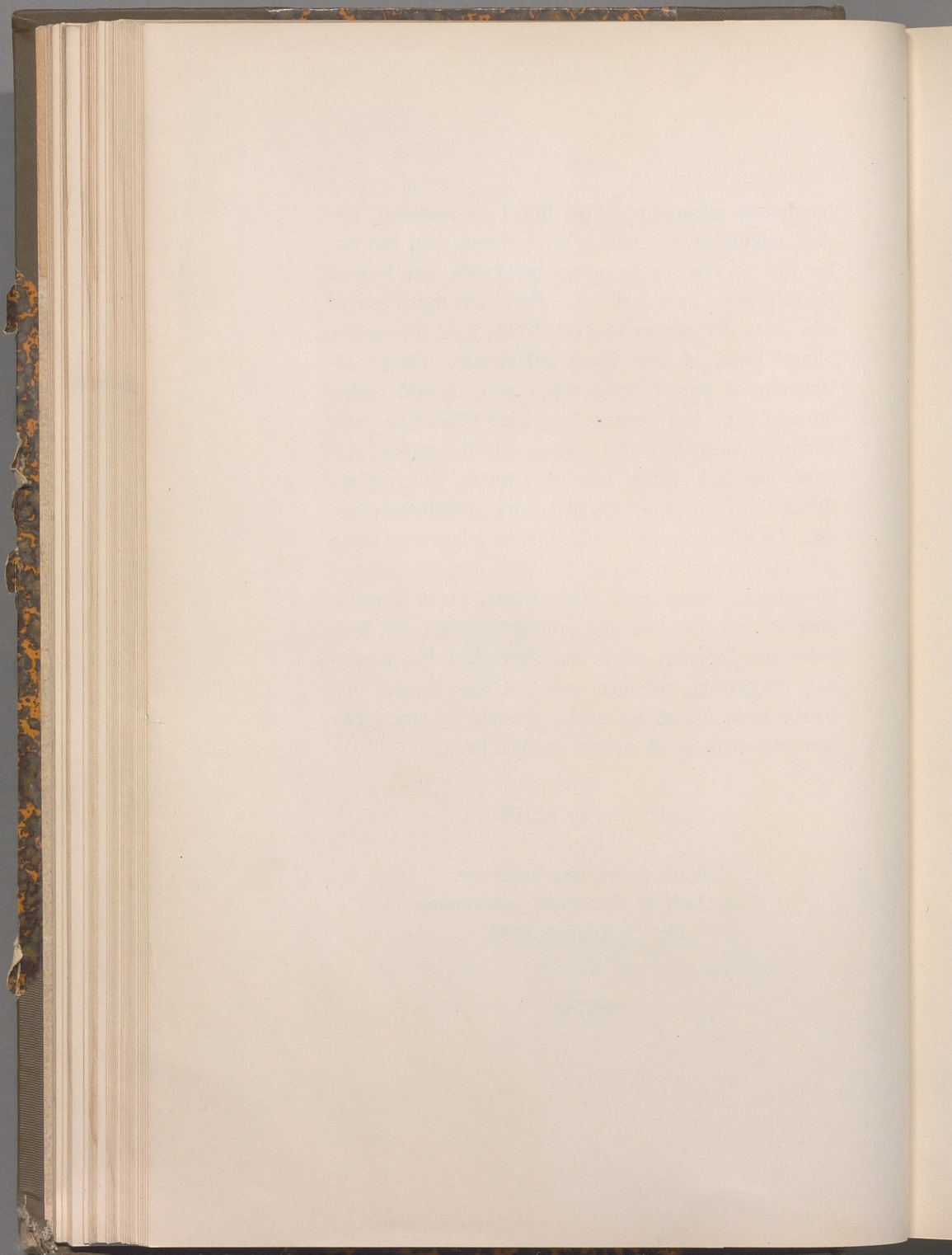
Den dyrbaraste af alla dessa dyrbarheter var Klubb,
apan utan svans.

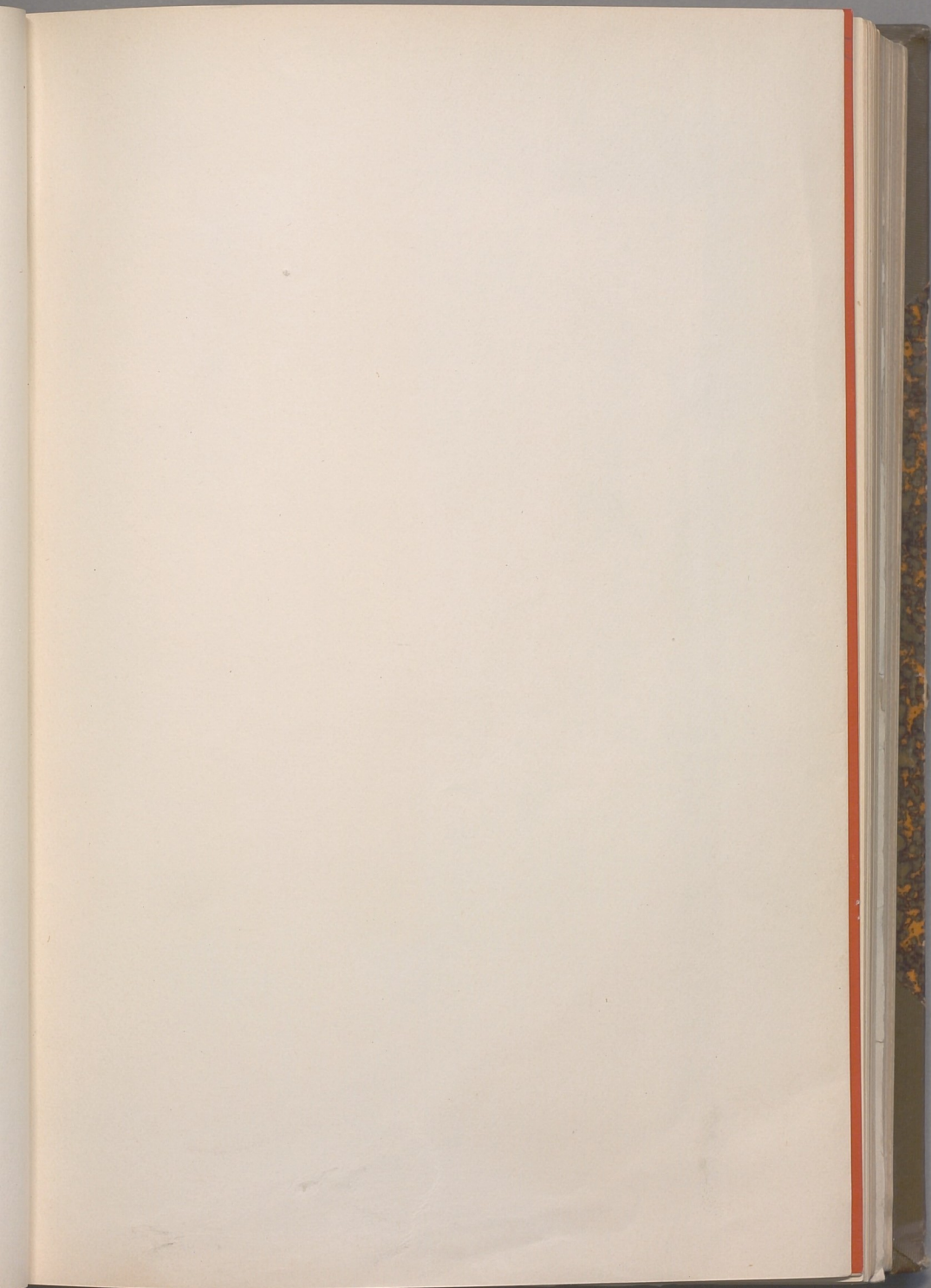

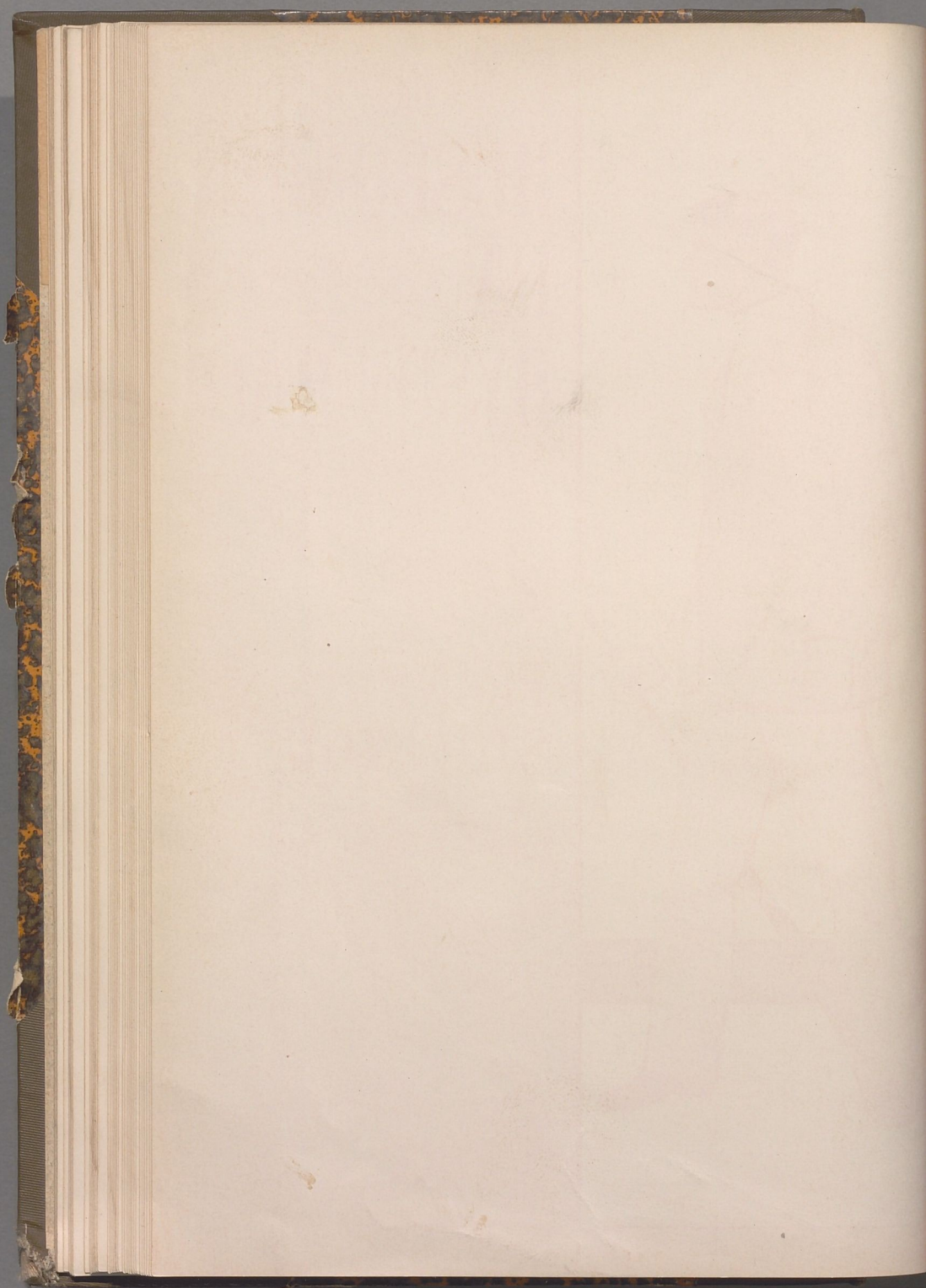
hundratals människor. Han bor i ett stort hus, elegant möbleradt och fullt af dyrbarheter, som han tycker om att visa för de många besökande, som komma för att bese hans grufvor. Men den dyrbaraste af alla dessa dyrbarheter är dock Klibb, apan utan svans, »upptäckaren af den första guldklimpen och grundläggaren af min förmögenhet,» som Donald brukar uttrycka sig. Sen berättar han, huru Klibb fann guldklimpen, huru den blef stulen och återvunnen, och huru han och Klibb, när hon blifvit frisk, gingo tillbaka till den plats, där den stora guldklimpen funnits. De sökte och sökte — och funno klump efter klump och klump efter klump af den ädla metallen, tills på få månader mera guld hade gömmts under Donalds säng än man fått från alla grufvorna tillsammans, ända sedan man började arbeta där. Sen säger han någonting på gaeliska, och den svanslösa apan hoppar upp i hans famn för att bli smekt. Donald ber sina gäster läsa inskriptionen på hennes guldhalsband.

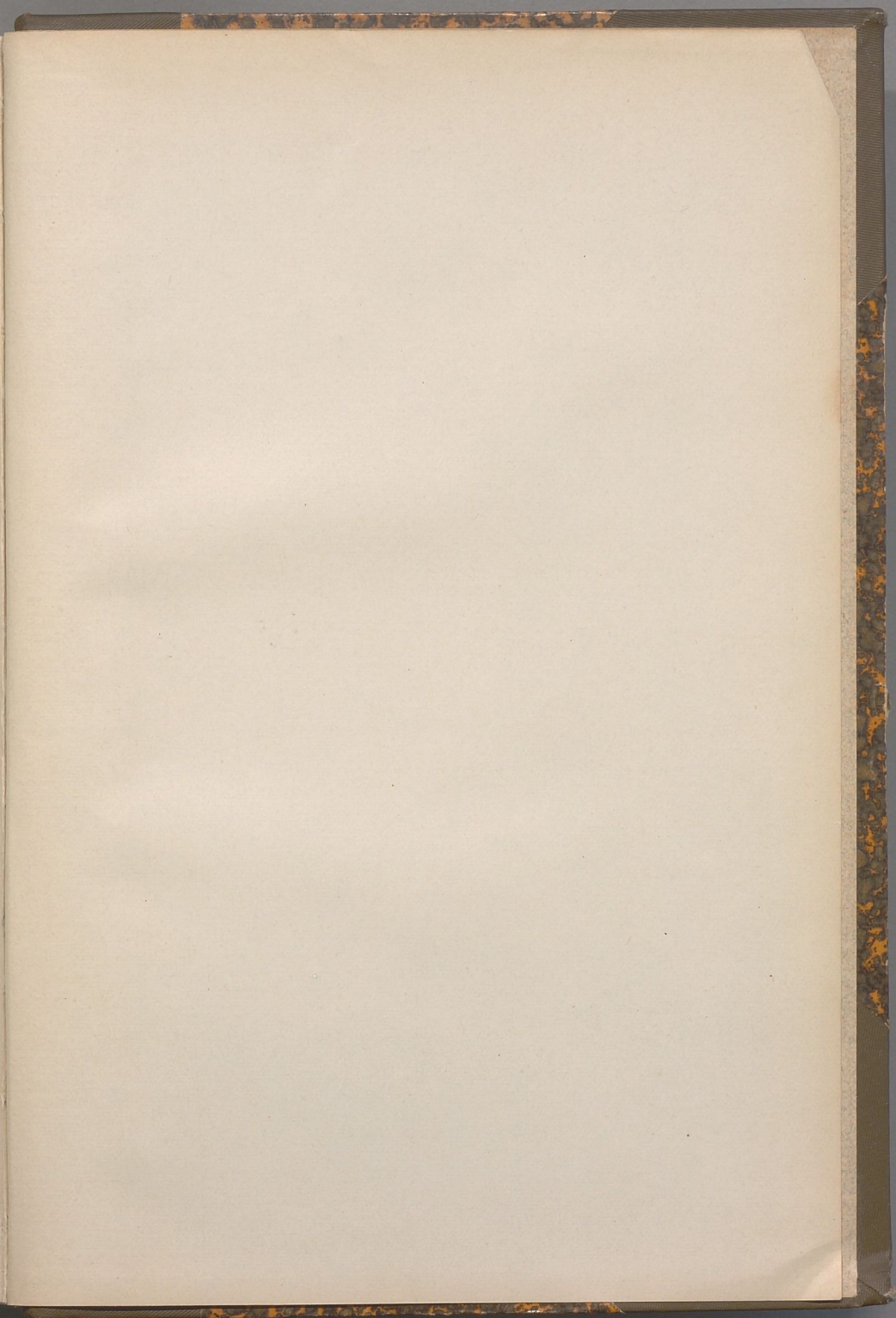
Till
den trogna KLIBB
från
hennes tacksamme husbonde.
Tillverkad af den första guldklimpen.
Den 2 Augusti 1888.

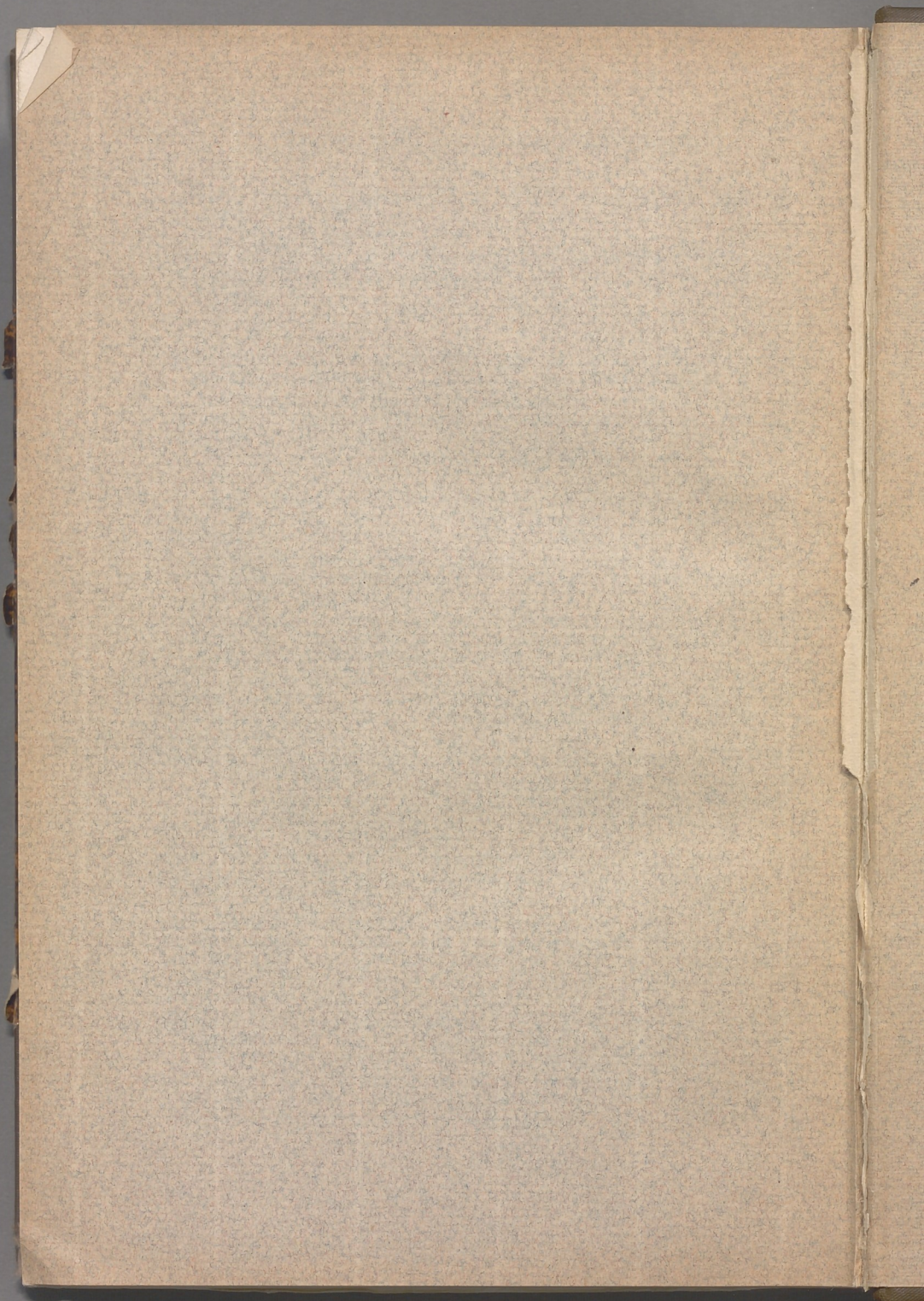

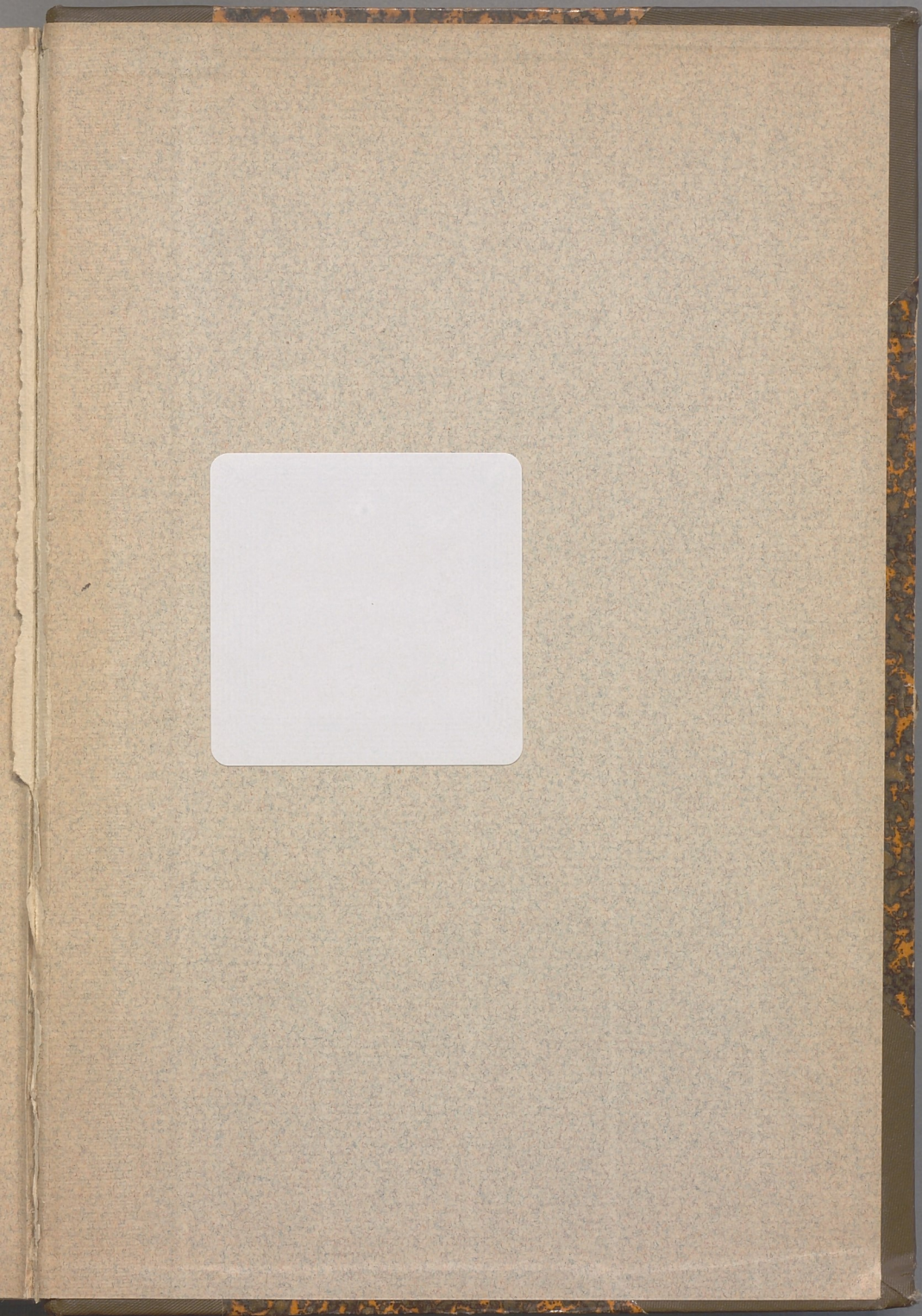

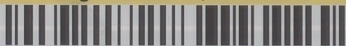

Kungl. biblioteket, Stockholm

50001

000 667 755

www.books2ebooks.eu